

Ἑτεροδικία

τοῦ Δήμου Μέξη

Ὁδὸ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις
μέμφομαι ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν
έτοιμοτέροις οὖσιν.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Τὸ θέμα τῆς ἑτεροδικίας τῶν μελῶν τῆς «Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς» χωρὶς ποτὲ νὰ χάσει τὴν ἐπικαιρότητά του — ὡς γνωστὸν θῦμα τῆς «ἑτεροδικίας» τῶν Ἀμερικανῶν ὑπῆρξε κι' ὁ ἀείμνηστος ἀρχηγὸς τοῦ Ε. Λ. Α. Σ. στρατηγὸς Στέφανος Σαράφης — προσφάτως καὶ πάλι ἀψηχόλησε τὴν κοινὴ γνώμη καὶ τὴν δικαστηριακὴ πρακτικὴ ἀπ' ἀφορμὴ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ δημοσιογράφου Γιώργου Ριζόπουλου. Ἐνας ἀκόμη φόνος «ἐξ ἀμελείας» ἀτιμώρητος χάρις στὴν ἑτεροδικία τοῦ μεθυσμένου Ἀμερικανοῦ λοχία τῆς «Ἀποστολῆς»! Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στὸ προσκῆνιο, τὸ νομικὸ καθεστῶς τῆς ἀνωμαλίας ποὺ ἀφῆκε πίσω του ὁ ἐμφύλιος πόλεμος (1947 — 1950). Γνήσιο τέκνο αὐτοῦ τοῦ καθεστῶτος ἀκριβῶς ἡ «ἑτεροδικία» τῶν Ἀμερικανῶν — γεννήθηκε μὲ τὸ Δόγμα Τρουμαν καὶ τὰ «ἐκτακτα» μέτρα καὶ συντηρεῖται ἐλέω ὑποτελείας στὶς Η. Π. Α.

Τὸ θέμα βέβαια, ἔχει τὶς διάφορες πλευρὰς του. Ἐχει τὶς ἀπόψεις — πολιτικὴ, νομικὴ, κοινωνικὴ. Ὅλες τους ὁμως συνθέτουν τὸ ἐθνικὸ δρᾶμα τῆς μεταπολεμικῆς Ἑλλάδας τοῦ «Ἐλεύθερου Κόσμου».

Ἡ μελέτη μου θὰ περιορισθεῖ αὐστηρὰ στὶς ἐπιστημονικὰς, νομικὰς κυρίως, διαστάσεις τοῦ ὅλου θέματος. Πάντως, ἡ ἀποψή μου εἶναι ὅτι ἡ ἑτεροδικία τοῦ προσωπικοῦ τῆς «Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς» δὲν εἶναι ἑτεροδικία. Ἀποτελεῖ ἀπαράδεκτο γιὰ ἐλεύθερη χώρα, ὅπως ἡ Ἑλλάδα, καθεστῶς ἀποικιακῶν διομολογήσεων ποὺ μᾶς ὑποθιβάξει στὴν τάξιν τῶν ἐξαγερτῶν πολυτελιῶν. Εἶναι ἓνα ἐπιπλέον γνώρισμα — ἀπὸ τὰ πλεον χαρακτηριστικὰ — τῆς ὑποτελείας μας στοὺς ξένους. Ἡ ἄμεση κατάργησή του ἐπιβάλλεται καὶ ὡς πρόσθετος ὅρος γιὰ τὸν ἐκδημοκρατισμὸ τῆς χώρας. Λέω «πρόσθετος» γιὰτὶ ἀνάγεται στὸ ἐποικοδό-

μημα τῶν διεθνῶν σχέσεων. Ἄλλὰ εἶναι ὁ ὑσιαστικώτατος. Ἡ CONDICTIO SINE QUA NON.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΓΗΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΙΑΣ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

I

**Κρατικὴ ἐξουσία καὶ λαϊκὴ κυριαρχία.
Τὸ δικαιοδοτικὸ δικαίωμα τῆς πολιτείας, Προϋποθέσεις καὶ ἔκταση.**

Θεμελιῶδες στοιχεῖο τοῦ Κράτους εἶναι ἡ Κρατικὴ ἐξουσία καὶ βασικὸ γνώρισμα τῆς Κρατικῆς ἐξουσίας εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἀποτελεῖ τὴν ἀνωτάτη θέληση ποὺ ὄχι μόνον ἐπιτάσσει ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴ δύναμη νὰ ἐξαναγκάσει τὰ ὑπήκοα πρόσωπα στὴν τήρησιν τῶν ἐπιταγῶν τῆς (1). Τότε μόνον ἡ πολιτεία εἶναι κυρίαρχη (2). Στὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα φορεὺς τῆς κρατικῆς ἢ πολιτικῆς ἐξουσίας εἶναι ὁ λαός. Τὸ ἀρθρο 21 παρ. 2 τοῦ ἰσχύοντος Ἑλληνικοῦ Συντάγματος (1952) δρίζει ὅτι:

— Ἀπασαί αἱ ἐξουσαί πηγάζουν ἐκ τοῦ ἔθνους.

Δηλαδή τὸ Σύνταγμα τοῦ 1952 ἰδρύει καὶ θεμελιώνει τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ἐλεύθερου καὶ ἀνεξάρτητου καὶ κυρίαρχου Ἑλληνικοῦ Κράτους ἐπάνω στὴν ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Ἡ ἀρχὴ τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας ἐκφράζει τὴ σχέση λαοῦ καὶ κρατικῆς ἐξουσίας. Δημοκρατία καὶ λαϊκὴ κυριαρχία εἶναι τυπικὰ ἀξεχώριστες ἔννοιες. Ἡ Δημοκρατία εἶναι ἀκριβῶς ἡ μορφή τοῦ κράτους ποὺ στηρίζεται στὴ λαϊκὴ κυριαρχία. Λαϊκὴ κυριαρχία χωρὶς Δημοκρατία δὲν ἔχει κανένα νόημα. Ἡ Συνταγματικὴ διακήρυξις τῆς

ἀρχῆς τῆς «Κυριαρχίας τοῦ Ἔθνους» δὲν ἔχει ἔδω ἀπλῆ θεωρητικὴ ἀξία, οὔτε ἀποτελεῖ φιλολογικὴ ἀναδρομὴ στὸ Πολίτευμα τοῦ Ρήγα Φεραίου ἢ τὸ Σύνταγμα τῆς Τροιζῆνος τοῦ 1827. Μὲ τὸ ἀρθρο 21 παρ. 2 διατυπώνεται ὑπερτάτης ἀξίας *κ α ν ὠ ν δ ι κ α ί ο υ* πὸν περιέχει βασικὴ ἐπιταγὴ *ERGA OMNES* σεβασμοῦ τῆς κρατικῆς ἐξουσίας — ὅπου ἐκδηλώνεται σύμφωνα μὲ τὴ συνταγματικὴ διαδικασίᾳ ἢ *ἰ ἔ λ η σ η τ ο ὦ κ υ ρ ί α ρ χ ο υ λ α ο ὦ* — καὶ ἐξαναγκασμοῦ ὅλων τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους ὡς ἀτόμων ἢ ὁμάδων ἢ κοινωνικῶν τάξεων στὴν τήρησιν τῆς ἐννομῆς τάξεως (3).

Ἐνιαία νομικῶς ἡ ζωὴ τῆς Πολιτείας. Μία καὶ ἡ κρατικὴ ἐξουσία. Ἡ *ἄ σ κ η σ η* ὅμως τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἐνεργεῖται ἀπὸ τρία ὄργανα ἢ ἐπὶ μέρους ἐξουσίες — τὴν *ν ο μ ο ὠ ε τ ι κ ῆ*, τὴν *ἐ κ τ ε λ ε σ τ ι κ ῆ* ἢ *δ ι ο ι κ η τ ι κ ῆ* καὶ τὴν *δ ι κ α σ τ ι κ ῆ*. Ἡ τρισυπόστατη αὐτὴ διάκρισις τῶν ἐξουσιῶν, πὸν ἀσφαλιζει παράλληλα τὶς *ἀ τ ο μ ι κ ἔ ς ἐ λ ε υ θ ε ρ ί ε ς* τῶν πολιτῶν καὶ ἐγγυᾶται τὴν *ἀ ν ε ξ α ρ τ η σ ί α τ ῆ ς δ ι κ α σ τ ι κ ῆ ς* ἀπὸ τὶς ἐπεμβάσεις τῶν ἄλλων δύο (4), καθιερῶνται στὰ ἀρθρα 22, 27 καὶ 28 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952. Ἔτσι, ἡ λειτουργία τῆς *δ ι κ α σ τ ι κ ῆ ς ἐ ξ ο υ σ ί α ς τ ο ὦ κ υ ρ ί α ρ χ ο υ λ α ο ὦ*, ὀργανικὸ τμήμα τῆς κρατικῆς κυριαρχίας του, ἀποβαίνει θεμελιώδης ὅρος ὑπάρξεως τῆς ἐλεύθερης Πολιτείας. Ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς στὴν ἀνάγκη τοῦ *ἐ ξ α ν α γ κ α σ μ ο ὦ ὑ π α κ ο ῆ ς σ τ ῖ ς ἐ π ι τ α γ ἔ ς τ ο ὦ Ν ὀ μ ο υ* τῶν κανόνων τοῦ δικαίου. Μὲ τὴν Συντακτικὴ ἐξουσία, ὁ λαὸς νομοθετεῖ καὶ ἐπιτάσσει. Μὲ τὴν Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ὁ λαὸς κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ. Μὲ τὴν Δικαστικὴ ἐξουσία ὁ λαὸς *δ ι κ α ι ο δ ο τ ε ῖ*, προστατεύοντας τὴν ἐννομὴ τάξιν τῆς Πολιτείας εἴτε ἀπὸ τὶς ἀντιθέσεις καὶ τὶς συγκρούσεις τῶν «ιδιωτικῶν» διαφορῶν εἴτε ἀπὸ τὶς ἀδικοπραξίες. Ἀπὸ ἔδω ὁ στενὸς δεσμὸς τῆς δικαιοσύνης μὲ τὴ λαϊκὴ κυριαρχία. Ἡ Δικαιοσύνη εἶναι μία ἀπὸ τὶς τρεῖς βασικὰς λειτουργίες τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας (5). Καὶ ἀπονέμεται ἀπὸ δικαστὲς ἰσόθιους πὸν εἶναι ἄμεσα ὄργανα τοῦ κράτους, δηλαδὴ ἐκφράζουν ἀπευθείας τὴ θέλησιν τῆς Πολιτείας χωρὶς νὰ ὑπόκεινται ἱεραρχικῶς σὲ κανένα ἄλλο ὄργανο Πολιτειακὸν παρὰ μόνον στὸ Νόμον γι' αὐτὸ καὶ ἀποφασίζουν μὲ ὀδηγὸν τὴ φωνὴν τῆς συνειδήσεώς των ἐλεύθερα «κατ' ἰδίαν κρίσιν καὶ πεποίθησιν» (6). Ὅλες αὐτὲς οἱ συνταγματικὲς ἐγγυήσεις ἐξηγοῦνται ἀπὸ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς τῆς Δικαιοσύνης. Ἡ ἀνεξαρτησία της ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὴν πῶν ἀπαραίτητη προϋπόθεσιν γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς τῆς ἀποστολῆς πὸν στὸ χῶρον τῆς ποινικῆς δραστηριότητος, συνίσταται στὴ *δ ί ω ξ η*, *ἐ κ δ ί κ α σ η* καὶ *τ ι μ ω ρ ί α τ ὶ ν π α ρ α β ἄ σ ε ω ν* τῆς *ν ο μ ο θ ε σ ί α ς*. Ἐπὲρτατο δικαίωμα ἀλλὰ καὶ χρέος τῆς Πολιτείας ὁ δικαστικὸς κολασμὸς τῶν ἀδικοπραξιῶν. Κάθε ἐλεύθερη καὶ κυρίαρχη Πολιτεία ἔχει ἀναφαίρετο δικαίωμα τιμωρίας *ὅ λ ω ν τ ὶ ν π α ρ α β ἄ σ ε ω ν* πὸν *γ ί ν ο ν τ α ἰ*

μ ἔ σ α σ τ ὸ ν ἐ θ ν ι κ ὸ — ἐ δ α φ ι κ ὸ χ ὠ ρ ο τ η ς. Διαφορετικὰ παύει νὰ εἶναι κυρίαρχο κράτος. Ὁ λαὸς παύει νὰ εἶναι κυρίαρχος καὶ ἡ κρατικὴ τοῦ ἐξουσία παύει νὰ εἶναι ἀνεξάρτητη, ἀδέσμευτη, κυρίαρχη. Ἡ *δ ι ἰ δ ί ω ν* μέσων «δυνατότης δικαστικῆς διώξεως καὶ κολασμοῦ» ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν παραβάσεων τῆς ποινικῆς νομοθεσίας, εἶναι ὅρος καὶ κριτήριον γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν κυριαρχία τῆς Πολιτείας. Οἱ Πολιτεῖες πὸν στεροῦνται αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος ἢ πὸν ὑφίστανται περιορισμοὺς τοῦ δικαιοδοτικῶν δικαιώματος ὑπὲρ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν ὀργάνων ἄλλης Πολιτείας, χάνουν τὸ θεμελιώδες γνώρισμα τῆς κρατικῆς κυριαρχίας. Μεταβάλλονται σὲ *ἐ ξ α ρ τ η μ ἔ ν ε ς χ ὠ ρ ε ς*. Παύουν νὰ ἔχουν *π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ἴ η τ α* κυρίαρχου κράτους (7). Ἀλλὰ οἱ Πολιτεῖες ἀπὸ νομικὴ ἄποψη εἶναι *ἰ σ ε ς* μεταξὺ των. Καμμιά τους δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κυριαρχεῖ ἐπάνω στὶς ἄλλες. Ἀπεναντίας ἰσχύει — πρέπει νὰ ἰσχύει — ἀνάμεσά τους ἡ *ἀ ρ χ ῆ τ ῆ ς μ ἢ ἐ π ε μ β ἄ σ ε ω ς σ τ ἄ ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ἄ ζ η τ ῆ μ α τ α ἢ τ ῆ ν ἐ ξ ω τ ε ρ ι κ ῆ π ο λ ι τ ι κ ῆ*. Ἡ στέρησις τοῦ δικαιώματος δικαιοδοσίας μιᾶς ἐλεύθερης, ἰσῆς καὶ κυρίαρχης Πολιτείας, ὑποβιβάζει — πολὺ περισσότερο μάλιστα ὅταν γίνεται ὑπὲρ τῆς δικαιοδοσίας ἀρμοδιότητος ἄλλης Πολιτείας — *Ε Ο Ι Ρ Σ Ο* τὴν Πολιτεία στὴν τάξιν τῶν *μ ἢ ἀ ν ε ξ α ρ τ ῆ τ ω ν ὀ ρ γ α ν ι σ μ ὶ ν* τῆς Διεθνούς Κοινωνίας, ὅπως εἶναι λ.χ. ἡ ἀποικία, τὸ Προτεκτοράτο, οἱ κτήσεις, οἱ διεθνεῖς δουλεῖες κλπ. ὀργανισμοὶ καὶ καταστάσεις πὸν κινοῦνται στὸ *π ε ρ ι θ ὠ ρ ι ο* τοῦ Διεθνούς Δικαίου (8). Καὶ δημιουργεῖ ἔτσι ἡ ἄλλοιῶς σχέση *ἐ ξ α ρ τ ῆ σ ε ω ς* καὶ *ὑ π ο τ ε λ ε ί α ς* πρὸς τὴν ἄλλη — ἡ «ἄλλη» εἶναι συνήθως στὴ διεθνῆ πολιτικὴ «Μεγάλῃ Δύναμει» — Πολιτεία.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι χωρὶς τὴν ἐνεργὸν ἄσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς δικαιοδοσίας, ἀτονεῖ καὶ ἀχρηστεύεται κατ' οὐσίαν καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία. Γίνεται ἀπολύτως ἀλυσιτελής ἀφοῦ ἡ δικαστικὴ ἐφαρμογὴ τῶν θεσπιζομένων νόμων (= ἐφαρμοστικὴ τοῦ Δικαίου ἢ δικαιοδοτικὴ ἐξουσία), εἶναι τὸ ἀναγκαῖο συμπλήρωμά της. Ἄρα ἐπιβάλλεται ὡς ὅρος στοιχειώδους ὑπάρξεως γιὰ κάθε ἀνεξάρτητη Πολιτεία, ἡ χωρὶς διακρίσεις προσώπων ἢ ὁμάδων ἢ ἰδιοτήτων, *ἀ ν ε ξ α ἰ ρ ε τ η* δικαιοδοτικὴ δραστηριότης τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων της δηλ. τῶν *ἐ γ χ ω ρ ῖ ω ν* δικαστηρίων, μέσα στὰ ὄρια τῆς ἐδαφικῆς κυριαρχίας τοῦ κράτους. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ὑπαγωγή στὴν ἀστικὴ καὶ ποινικὴ ἀρμοδιότητα τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων *κ α τ' ἀ ρ χ ῆ ν* καὶ *τ ὶ ν ἀ λ λ ο δ α π ὶ ν*.

Εἶναι τοῦτο θεμελιώδες δικαίωμα τῆς Πολιτείας. Καὶ ἀποτελεῖ ἡ ἄσκησίν του τὸν *κ α ν ὸ ν* ἀστικὴς διεθνεῖς σχέσεις. Γενικὴ, ὁμόφωνη καὶ ἀπόλυτη ἡ ἀναγνώρισις αὐτοῦ τοῦ κανόνα. Διαφορὲς ἀπόψεων ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἀλλὰ μόνον στὴν αἰτιολογία του ὡς θεσμοῦ. Οὔτε ἡ πραγματικότης του ἀμφισβητεῖται. Οὔτε ἡ ἀναγκαιότης του. Οὔτε τὸ νομικὸν του κῆρος. Ἐδῶ συμφωνοῦν καὶ ἡ ἄποψη τῆς «κυριαρχί-

ας» τῶν κρατῶν καὶ ἡ ἀποψη τῆς «αὐτοσυντηρήσεως». Ἀπλῶς ἐξηγοῦν διαφοροτρόπως ἀπὸ τὸ δικό τους πρῶμα ἢ κάθε θεωρία, τὴν καταγωγή καὶ τὴν νομικὴ σημασία τοῦ δικαιοδοτικού δικαιώματος τῆς Πολιτείας. Ὡστόσο ὅμως ἡ προβολὴ αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος, λόγω τῆς ὑφῆς τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἐκ τῶν πραγμάτων δὲν εἶναι ἀπόλυτη, οὔτε ἀνεξάρτητη. Ὑπόκειται σὲ περιορισμούς. Ἀναγκαστικά.

II

Γιὰ τὴν ἑτεροδικία γενικά. Ἐννοια. Νομικὴ φύσις τοῦ θεσμοῦ. Στοιχεῖα ἱστορίας.

Οἱ διεθνεῖς σχέσεις προσδιορίζονται καὶ ὁριοθετοῦνται ἀπὸ τοὺς κανόνες τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς διάφορες Διεθνεῖς Συμβάσεις. Κατ' ἀνάγκη τὸ δικαιοδοτικὸ δικαίωμα τῆς Πολιτείας ὑποβάλλεται σὲ περιορισμούς — αὐτοὺς πού ἐπιτάσσει τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ ἀναγνωρίζουν οἱ Διεθνεῖς Συμβάσεις. Πρόκειται γιὰ τὶς περιπτώσεις αὐτοπεριορισμοῦ τῆς κυριαρχίας τῶν Πολιτειῶν (9). Ἡ κάθε Πολιτεία δὲν ζεῖ μόνη της μέσα στὴ διεθνή κοινωνία ὥστε νὰ ἀγνοεῖ τὴν ὑπαρξὴ τῶν ἄλλων Πολιτειῶν. Ἔρχεται σὲ συμφωνίες μεταξὺ τους πού ἐναρμονίζουν ἀκριβῶς τὶς διεθνεῖς σχέσεις ἐπὶ θεμάτων κοινῆς ἐνδιαφέροντος. Καὶ οἱ Διεθνεῖς Συμβάσεις τῶν Πολιτειῶν διαγράφουν ὑποχρεώσεις πού δεσμεύουν τὰ συμβαλλόμενα μέρη ὡς ἐσωτερικὸ δίκαιο. Τέτοια διεθνῆς συμφωνία εἶναι λ.χ. ἡ Σύμβαση τῆς Ρώμης περὶ προστασίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν θεμελιωδῶν ἐλευθεριῶν τῆς 4-11-1950. Ἡ Ἑλλάδα μὲ τὸ νόμο 2329 τῆς 18)21-3-1953 ἀπέδεχθη τὴν σύμβαση τῆς Ρώμης καὶ τὴν ἐπικύρωσε, κάνοντάς τιν ἐσωτερικὸ τῆς δίκαιο. Γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία ὁ σεβασμὸς στὶς ἐπιταγὲς τῆς Σ. τῆς Ρώμης καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων της — ὅπως κι' ἂν θεωρηθῆ ὁ αὐτοπεριορισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους λ.χ. ἐκούσιος ἢ ἀναγκαῖος, εἶναι ἐντελῶς ἀσχετο ζήτημα — εἶναι συμβατικὰ ὑποχρεωτικὸς (10). Ἐδῶ ἡ δέσμευση τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας εἶναι αὐτοπροαίρετη καὶ «ἰδίᾳ βουλήσει».

Ἀλλὰ οἱ περιπτώσεις αὐτοπεριορισμοῦ τῶν Πολιτειῶν δὲν ἐξαντλοῦνται μόνο στὶς Διεθνεῖς Συμβάσεις. Ὑπάρχουν κι' ἄλλες πού ρυθμίζονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοὺς ἐθιμικοὺς ὁρισμούς τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου. Ἀνάμεσά τους, σπουδαιότερη ἀκριβῶς εἶναι ἡ Ἐτεροδικία τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων (11). Ἐδῶ ἡ Πολιτεία «ἰδίᾳ βουλήσει» ἀναγνωρίζει στοὺς διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ξένων ἐπικρατειῶν τὸ προνόμιον τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ποινικῶν καὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων δικαστηρίων (= IMMUNITÉ DE JURIDICTION). Ἡ ἀναγνώριση αὐτοῦ τοῦ δικαιώμα-

τος θεωρήθηκε πάντοτε ἐχέγγυον γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς των. Ἡ ἀπαλλαγὴ ἀφορᾷ καὶ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν. Εἶναι πλήρης. Ἀνήκει στὴ σειρά τῶν διπλωματικῶν προνομίων πού περιστασιολογοῦν τὸ δικαίωμα τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς πρεσβείσεως τῶν Πολιτειῶν, ἓνα δικαίωμα — κανόνα τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου ἐθιμικῆς μὲν καταγωγῆς, ἀλλὰ α) ἀδιαφιλονείκτης ἀξίας καὶ ἰσχύος πού ἔχει ἤδη ἐνσωματωθῆ στὴν ἐσωτερικὴ νομοθεσία ὄλων τῶν κρατῶν καὶ β) ἠὺξημένης δυνάμεως μέσα στὸν γύκλο τῶν διατάξεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, σὲ τρόπο πού νὰ ὑπερισχύει ὄλων ὡς ἰδιαιτέρας σημασίας διεθνῆς νομικῶς κανῶν (12).

Ὡς δικαιολογητικοὶ λόγοι τοῦ διπλωματικοῦ προνομίου τῆς Ἐτεροδικίας, ὑπεστηρίχθησαν κατὰ καιροὺς διάφοροι. Σπουδαιότεροι εἶναι: α) ἡ θεωρία τῆς ἐτεροχθονίας, πῶς δηλαδὴ οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι δικαιοῦνται μεταχειρίσεως ὡσάν νὰ μὴ ζοῦν στὴ χώρα ὅπου ὑπηρετοῦν, ἀλλὰ στὴ χώρα τους, β) ἡ θεωρία πῶς ἐκπροσωποῦν τὸν Ἀνώτατο ἄρχοντα τῆς Πολιτείας των καὶ *PAR IN PAREM NON HABET IMPERIUM*, γ) ἡ θεωρία τῶν λόγων ἀβροφροσύνης καὶ δ) ἡ θεωρία τῆς πρακτικῆς ἀνάγκης γιὰ τὴν ἀνενόχλητη ἐκπλήρωση τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς των:

— *SECURITAS LEGATORUM UTILITATE QUAE EX POENA EST PRAEPO-
NDERAT* (13).

Ὁρθὴ εἶναι ἡ τελευταία αἰτιολογία. Οἱ ῥίζες της ἀνάγονται στὶς ἀρχές τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Φωτισμοῦ τοῦ XVIII αἰῶνος (14). Ἡ μόνιμη διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση τῶν κρατῶν πού συνδέεται μὲ τὶς ἀπαρχές τοῦ προνομίου τῆς Ἐτεροδικίας, ὡς διεθνοῦς ἐθιμικοῦ κανόνος (15), εἶναι ἄγνωστη στὸ Μεσαίωνα. Στὸ Μεσαίωνα ἡ διπλωματικὴ δραστηριότητα ἐξαντλεῖται κυρίως στὴ διευθέτηση τῶν ἀτελείωτων πολεμικῶν συγκρούσεων καὶ ἐρίδων μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν χωροδεσποτῶν πού προζοιοῦνται ἀπὸ τὴν διαρπαγὴ τῶν ἀκινήτων ἰδιοκτησιῶν, τὴν αὔξηση τῶν ὑποχρεῶν γιὰ τὴν πληρωμὴ τῆς φεουδαρχικῆς εἰσφορᾶς μὲ ἀπαγωγὲς ξένων ὑπηκόων, ὑποδούλωση ἐπαρχιῶν κ.λ.π. (16). Ἡ μόνιμη διπλωματικὴ ἐκπροσώπηση εἶναι φαινόμενο τῶν νεωτέρων χρόνων. Σχετίζεται μὲ τὴ δημιουργία ἐθνικῶν κρατῶν ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ ἀστικὴ τάξη καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν καὶ οικονομικῶν σχέσεων. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού δημιουργοῦνται οἱ μεγάλες πόλεις καὶ σχηματίζονται οἱ ἐθνότητες στὴ βάση τῶν ἐθνικῶν ἀγορῶν καὶ τῆς ἐνιαίας κρατικῆς ἐξουσίας τῆς ἀστικῆς τάξεως. Τότε ἀκριβῶς προβάλλει καὶ ὁ θεσμὸς τῆς μόνιμης διπλωματικῆς ἀποστολῆς μὲ τὰ προνόμια τῆς Ἐτεροδικίας καὶ τῆς ἀσυλίας. Εἶναι ἡ νομικὴ ἔκφραση τῶν νέων διεθνῶν σχέσεων, μορφὲς δικαίου πού ἀνταποκρίνονται στὶς νέες κοινωνικὲς ἐξελίξεις.

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος πού πρῶτες οἱ Ἰταλικὲς Δημοκρατίες κι' ἀνάμεσά τους πρώτη ἡ Δη-

μοκρατία τῆς Βενετίας καλλιέργησαν τὸν κύκλο τῶν διπλωματικῶν προνομίων (17). Εἶναι γιὰ αὐτὲς οἱ πόλεις γνώρισαν πρῶτες πρὶν ἀπ' ὅλες τὶς ἄλλες τὴν ἀνάπτυξη τῶν κεφαλαιοκρατικῶν σχέσεων παραγωγῆς καὶ ἐμπορίου (18).

Ἡ ἐξέλιξη τῆς πρακτικῆς τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, ἔδωκε στὴν Ἑτεροδικία τὴν σύγχρονη μορφή της. Στὸ χῶρο τῶν διακρατικῶν σχέσεων ἀνακύπτουν προβλήματα μὲ ἀντιθέσεις συμφερόντων. Ἡ ὑπεράσπιση αὐτῶν τῶν συμφερόντων ἀπὸ τοὺς διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους, θὰ ἦταν ἀδύνατη χωρὶς τὶς ἐγγυήσεις τῆς Ἑτεροδικίας ποὺ καθιστοῦν ἀπρόσβλητα τὰ πρόσωπα τῶν ἐκπροσώπων —κυριάρχων ἄλλωστε Πολιτειῶν— καὶ ἐξασφαλίζουν ἀνεξαρτησία πλήρη στὴν ἐπίσημη ἄσκηση τῶν δημοσίων καθηκόντων των (19).

Ἀμοιβαῖο ἔδω τὸ δημόσιο συμφέρον ὄλων τῶν Πολιτειῶν.

Ἡ πρακτικὴ τῶν διεθνῶν σχέσεων ἐπέβαλε στὰ κράτη - μέλη τῆς διεθνοῦς κοινότητος, τὴν ἀμοιβαία (20) ἀναγνώριση τοῦ δικαιώματος τῆς π ρ ε ο β ε ὑ σ ε ω ς κ α ἰ τ ῶ ν δ ι π λ ω μ α τ ι κ ῶ ν π ρ ο ν ο μ ῖ ω ν (21).

Ἔτσι διεμορφώθη ἡ νομικὴ ἔννοια τῆς ἑτεροδικίας ὡς θεσμοῦ τοῦ δημοσίου δικαίου. Καὶ ἡ καταγωγή τῆς ἑτεροδικίας καὶ τὸ περιεχόμενό της, ἐξαντλοῦνται μέσα στὸ χῶρο τῆς διπλωματικῆς δραστηριότητος. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Γιατὶ ἡ περιπτώσιολογικὴ διεύρυνση τῆς ἑτεροδικίας ἐκτὸς τοῦ χῶρου τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς καὶ μάλιστα ἡ ἐ τ ε ρ ο β α ρ ῆ ς διεύρυνση λ.χ. σὲ θάρος τῶν «μικρῶν» κρατῶν, ἀποτελεῖ ἑκτροπὴ ἀπὸ τὶς νομικὲς βάσεις τοῦ θεσμοῦ —ἐκτροπὴ χαρακτηριστικὴ τῆς ἐξαρτησεώσ των ἀπὸ τὶς «Μεγάλες» Δυνάμεις. Ἡ Ἐπιστήμη τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου τῶν ἰδίων τῶν ἀστικῶν χωρῶν, ἀπορρίπτει ὅλες τὶς προεκτάσεις τῆς ἑτεροδικίας ποὺ ὑπερακοντίζουν τὸ σκοπὸ της α) σχετικὰ μὲ τὸ εἶδος τῶν ἐξαιρουμένων τῆς ἐγχώριας δικαιοδοσίας πράξεων ἢ παραλείψεων, καθὼς καὶ τὸν χρόνον ἐξαιρέσεως καὶ β) σχετικὰ μὲ τὸν κύκλο τῶν ἑτεροδικούντων προσώπων (22). Ἡ ἐξαίρεση τῆς ἑτεροδικίας πρέπει νὰ ἀφορᾷ μόνον ὠρισμένα πρόσωπα προκαθορισμένα περιοριστικῶς μὲ κριτήριον τὴν ἐκτέλεση ὀρισμένης ἐπίσημης ἀποστολῆς των (23). Ὁ περιορισμὸς αὐτὸς εἶναι βασικὸ στοιχεῖο τῆς ἐννοίας τῆς ἑτεροδικίας. Στοιχεῖα της ἐπίσης εἶναι α) ἡ «ἰδίᾳ βουλήσει» τῆς κυρίαρχης πολιτείας μέσω τῆς ἐ σ ω τ ε ρ ι κ ῆ ς ν ο μ ο θ ε σ ῖ α ς περιστολὴ τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐγχώριας δικαιοσύνης διὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ δ ι ε θ ν ῶ ς ἀ ν α γ ν ω ρ ῖ σ μ ῆ ν ο σ κ ο π ο ῦ τῆς ἑτεροδικίας τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων καὶ β) ὁ περιορισμὸς τῆς ἑτεροδικίας ἀ π ο κ λ ε ῖ σ τ ι κ ῶ ς κ α ἰ μ ὄ ν ο ν στὶς πράξεις ἐκείνες ποὺ ἐξυπηρετοῦν τὸν σκοπὸ της, δηλαδή, ποὺ ἡ ἐξαίρεσή τους ἀπὸ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἐγχωρίων δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ παρασχεθῇ στοὺς διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους ἡ

δυνατότητα γιὰ τὴν ἀπρόσκοπη ἐκτέλεση τῆς ἀποστολῆς των.

Αὐτὰ εἶναι τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς ἑτεροδικίας.

III

Διάρκεια τῆς ἑτεροδικίας. Παραίτηση. Διακρίσεις. Κωδικοποιήσεις. Σύγχρονες τάσεις.

Ἡ ἑτεροδικία σκοπὸ της ἔχει νὰ προστατεύσει τὴν ἐπίσημη ἀποστολὴ τοῦ ἑτεροδικούντος προσώπου. Ἄρα παύει μόνις τὸ πρόσωπο αὐτὸ χάσει τὴν ἰδιότητα ποὺ ὑπηρετεῖται ἀπὸ τὴν ἑτεροδικία (24). Ἐπίσης δὲν ἰσχύει ἡ ἑτεροδικία στὶς περιπτώσεις προσφυγῆς τοῦ ἑτεροδικούντος στὴ δικαιοσύνη τῆς ξένης χώρας. Ἡ ἐκουσία ὑπαγωγή του στὴ δικαιοδοσία τῶν ἀρχῶν τῆς ξένης χώρας, ἀποτελεῖ παραίτηση ἀπὸ τὸ προνόμιον τῆς ἑτεροδικίας. Ἀπαιτεῖται ὅμως προηγούμενη ἄδεια τῆς Κυβερνήσεώς του (25). Τὰ Ἑλληνικὰ Δικαστήρια ἀποδέχονται τὴν ἀποψη πὼς μόνον ἡ Κυβέρνηση τοῦ Κράτους ποὺ ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὸν διπλωματικὸ ὑπάλληλον, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραιτηθῇ τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας, ἀφοῦ ὡς διεθνῆς νομικὸς κανὼν τὸ προνόμιον τοῦτο ἔχει θεσπισθῇ γιὰ τὸ δημόσιο - πολιτικὸν συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἑτεροδικούντος. Τὰ Ἑλληνικὰ δικαστήρια δὲν ἀναγνωρίζουν περίπτωσιν παραίτησεως ἀπὸ τὴν ἑτεροδικίαν, οὔτε ἀπ' εὐθείας μὲ ἄμεση ρητὴ δήλωσιν προσωπικῆ τοῦ ἑτεροδικούντος (26), οὔτε πλαγίᾳ μὲ ἔμμεση παρασιώπησιν τοῦ προνομίου (27). Ἔτσι ἡ ἔνστασις τῆς ἑτεροδικίας προτείνεται σὲ κάθε στάσιν τῆς δίκης (Α. Π. 196)1924 θ. ΛΣΤ' 49), ἀκόμη καὶ ἀπὸ τρίτους ποὺ νομιμοποιοῦνται σὲ τοῦτο (Ε.Α. 818)1931 θ. ΜΒ' 833). Προτείνεται μάλιστα καὶ ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ ἑτεροδικούντος (28). Καὶ ἐξετάζεται ἀπὸ τὸ Δικαστήριον καὶ αὐτεπαγγέλτως (Α. Π. 128)1932 Δ—κὴ Δ' 551).

Ἡ ἑτεροδικία δὲν ἰσχύει καὶ ἀρμοδίως ἐπιλαμβάνονται τὰ ἐγχώρια δικαστήρια ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων ἐμπορικῶν ἢ κερδοσκοπικῶν —ὅταν ὁ διπλωματικὸς ὑπάλληλος παραλλήλως ἀναπτύσσει ἐπιχειρηματικὴν ἢ ἐπαγγελματικὴν δραστηριότητα— καὶ ἐμπραγμάτου δικαίου (29). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὑποθέσεων κληρονομικῶν, ὅταν ὁ διπλωματικὸς ὑπάλληλος ἐμφανίζεται ὡς ἐκτελεστῆς Διαθήκης, διαχειριστῆς σχολαζούσης κληρονομίας, κληρονόμος ἢ κληροδόχος. Ἀκόμη καὶ στὶς περιπτώσεις ἀνταγωγικῶν ἀπαιτήσεων τρίτων. Ἀργεῖ πάλι καὶ ἀτονεῖ τὸ προνόμιον τῆς ἑτεροδικίας στὴν περίπτωση τῆς εἰδικῆς δεσμεύσεως ὡς ἀστυνομικοῦ μέτρου (30).

Ἡ ἐξαίρεση τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἀπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν ἀποτελεῖ προνομιακὴ κατάστασις καὶ μεταχείρισις γι' αὐτοὺς. Καὶ φυσικὰ οἱ ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ἑτεροδικίας ὑπήκοοι τῆς Χώρας ἀπέναντι αὐτῶν τῶν προνομιούχων, μειονεκτοῦν. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι εἶ-

ναι ασύδοτοι. Ἡ προνομιακὴ κατάστασις τῆς ἑτεροδικίας περιορίζεται αὐστηρὰ στὸ ζήτημα τῆς δικαιοδοσίας καὶ μόνο. Ὁ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος ὑπόκειται ἀπολύτως στοὺς νόμους τῆς χώρας ὅπου ἀσκεῖ τὰ ἐπίσημα καθήκοντα του. Διατηρεῖ ἀκέραια τὴν εὐθύνη τῶν πράξεών του. Ἀλλὰ γιὰ τὶς παράνομες ἐνέργειές του δὲν μπορεῖ νὰ διωχθῆ δικαστικῶς ἢ διοικητικῶς ἀπὸ τὶς ἐγχώριες ἀρχές ὅσο διαρκεῖ ἡ διπλωματικὴ του ιδιότης καὶ ἀποστολή. Αὐτὴ τὴν ἔννοια ἔχει ἡ ἑτεροδικία —καθαρῶς δικονομική. Ἀπὸ τὴν ἀδικοπραξία τοῦ διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου ὁ οὐσιαστικὸς ποινικὸς νόμος παραβιάζεται ὀπωσδήποτε. Κωλύεται ἀπλῶς ἡ δίωξις καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν προβλεπομένων κυρώσεων.

Καὶ ἡ θεωρία καὶ ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων ἀναγνωρίζουν τὸν δικονομικὸν χαρακτήρα τῆς ἑτεροδικίας (31). Ἔχει ἰδιαιτέρη ἀξία γιὰ τὸ θέμα τῆς μελέτης ἢ ἀποψη ἐδῶ τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας τῶν Ἀμερικανῶν. Στὸ μήνυμα τοῦ Προέδρου τῶν Η.Π.Α. FILMORE πρὸς τὸ Κογκρέσσο τῆς 2-12-1851, τονίζεται ὅτι οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι: — «Ἀποτελοῦν ὄργανα ἐπικοινωνίας μας μετὰ τῶν ἄλλων ἔθνων καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των ἐν τῇ χώρᾳ δέον ὅπως ἀπολαύουν τῆς μεγαλυτέρας εἰ δυνατόν ἀσφαλείας ἐφ' ὅσον ἀσκοῦν πιστῶς τὰ καθήκοντά των καὶ δὲν παραβιάζουν τοὺς νόμους τῆς χώρας μας» (32).

Οἱ Ἀμερικανοὶ MANUS DOMINII —ἀπὸ τὸ 1851 κίολας— στενεύουν ἀκόμη καὶ τὰ δικονομικὰ ὄρια τῆς ἑτεροδικίας, προκειμένου γιὰ τὴν χώρα τους!

Ἀποτέλεσμα τοῦ δικονομικοῦ χαρακτήρος τῆς ἑτεροδικίας εἶναι ὅτι ἡ ἐπίκλησις τοῦ προνομίου δὲν ἐπιφέρει ἀπαλλαγὴν τοῦ ἑτεροδικοῦντος ἀπὸ τὴν δίωξιν ἢ τὶς κυρώσεις. Ἡ εὐθύνη παραμένει πάντοτε. Ἀπλῶς ἡ ἔνστασις τῆς ἑτεροδικίας μεταθέτει τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν δικαστηρίων τῆς πατρίδος τοῦ ἑτεροδικοῦντος. Ἄλλο ζήτημα βέβαια ἡ περίπτωσις ἐνδεχόμενης ἀποφυγῆς τῶν κυρώσεων, ἢ λ.χ. εἰς τὴν χώραν τῆς ὑπηκοότητος τοῦ ἑτεροδικοῦντος δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὴν νομοθεσίαν τῆς ὡς ἀξιόποινη πράξις ἢ παράβασις ἢ ἀνρῦμιζέται διαφορετικῶς ἢ ἀν οἱ νομοθεσίαι τῶν δύο χωρῶν εἶναι IN CONCRETO ἀντίθεται.

Ἡ δικονομικὴ φύσις τῆς ἑτεροδικίας καὶ τὸ εὐνοιολογικὸν τῆς γενικῶς περιεχόμενον ὡς θεσμοῦ πρὸς ἰδρύνει ἀπλῆ ἐξαίρεσις τῶν δικλωματικῶν ἀντιπροσώπων —καὶ ὄχι κώρισμένων προσώπων ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν» (33)— ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν τῆς πολιτείας ὅπου ἐνασκοῦν τὰ ἐπίσημα καθήκοντά τους, γάριν ἀκριβῶς τῆς δικλωματικῆς τῶν ἀποστολῆς, διαστέλλει τὴν ἑτεροδικίαν σαφῶς ἀπὸ τοὺς θεσμοὺς τῆς ἀσυλίας, τῆς ἐκδόσεως καὶ τῶν διομολογήσεων. Ἡ ἑτεροδικία διακρίνεται ἀπὸ τὶς περι-

πτώσεις τῆς ἀσυλίας καὶ τῆς ἐκδόσεως, διότι ἐδῶ δὲν παραβιάζεται ἡ ἐγχωρία νομοθεσία, ἀλλὰ ἡ νομοθεσία ξένης χώρας. Καὶ εἰς τὴν ἀσυλίαν προστατεύεται τὸ διωκόμενον πρόσωπον ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς χώρας του γιὰ πράξεις πρὸς δὲν ἀνήκουν εἰς τὸν κύκλον τῶν παραβάσεων τοῦ κοινοῦ Ποινικοῦ Νόμου καὶ πρὸς ἔγιναν εἰς τὴν πατρίδα του (34). Στὴν περίπτωσιν πάλι τῆς ἐκδόσεως τὸ ξένο ἄτομον παραδίδεται εἰς τὰς ἀρχάς τῆς πολιτείας του προκειμένου νὰ λογοδοτήσῃ ἐκεῖ γιὰ παραβάσεις εἰς βάρος τῆς νομοθεσίας τῆς χώρας του (35). Μεγάλῃ σημασίᾳ καὶ πρακτικῆς σπουδαιότητος εἶναι ἐξάλου ἡ διάκρισις ἀνάμεσα εἰς τὴν ἑτεροδικίαν καὶ εἰς τὴν διομολογήσιν. Ἀλλὰ γιὰ τὴν διάκρισιν αὐτήν, πρὸς ἐνδιαφέρει κατ' ἐξοχίαν τὸ θέμα τῆς μελέτης μας, θὰ γίνῃ εὐρὺς λόγος ἀμέσως παρακάτω. Οἱ διομολογήσεις εἶναι συγγενῆς ἔννοια. Καὶ μετὰ τὸ πρὸς χημὰ τῆς ἑτεροδικίας ἡ ἐγκαθίδρυσις καθεστῶτος διομολογήσεων νεοαποικιακοῦ τύπου εἰς «μικρὰς» καὶ «ἐξαρτημένους» χώρας ἀπὸ τὸν διεθνή ἰμπεριαλισμὸν, εἶναι χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τῆς ἐποχῆς.

Ἐπίσης μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 30 ἐδ. 2 τοῦ Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας. Ἐδῶ ὁ Ἐπιτροπὸς τῆς Δικαιοσύνης δικαιούται «μετὰ προηγουμένην σύμφωνον ἀπόφασιν τοῦ Ἐπιτροπικοῦ Συμβουλίου, νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ἐναρξιν ἢ νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἀρξαμένην ποινικὴν δίωξιν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων, ὡς καὶ ἐκείνων ἐξ ὧν δύναται νὰ διαταραχθῶσιν αἱ διεθνεῖς σχέσεις τοῦ Κράτους». Βέβαια καὶ πάλι ἡ ἑτεροδικία διαφέρει ἀπὸ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν τοῦ ἀρθροῦ 30 ἐδ. 2 Κ.Π.Δ. (36). Ὅμως εἶναι ἐξ ἴσου χαρακτηριστικὴ ἢ πρὸ πάντων διάταξις γιὰ τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ δημόσιου βίου μιᾶς «μικρῆς» καὶ «ἐξαρτημένης» χώρας. Ποιὸς ὠφελεῖται; Οἱ μεγάλοι καὶ ἰσχυροὶ «Σύμμαχοί» μας —ἀπὸ τὴν Μπὸν καὶ τὸ Λονδίνο, ὡς τὴν Οὐάσιγκτον!

Γύρω ἀπὸ τὰ διπλωματικὰ προνόμια καὶ τοὺς σχετικὸς μετὰ αὐτὰ νομικοὺς κανόνες —ἐθιμικοὺς πρὸς πολὺ καὶ κατὰ βάσιν, ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικοῦ θετοῦ δικαίου —ἐξεδηλώθησαν κατὰ καιρὸς διάφορες προσπάθειαι ἐπιστημονικῶν σεμιναρίων καὶ διεθνῶν οργανισμῶν γιὰ μιᾶς κωδικοποίησιν μετὰ σκοπὸν νὰ ὑπερνηκηθῶσιν οἱ δυσχέρειαι τῆς πρακτικῆς λ.χ. ἀπὸ ἑλλειψῆς ὁμοιομορφίας τακτικῆς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἑτεροδικίας κ.λ.π. (37). Ὅμως ὅλες αὐτὲς οἱ προσπάθειαι πρὸς ἄρχισαν πρὶν ἐνάμιστον αἰῶνα —ἀπὸ τὶς ἀρχάς τοῦ XIX— δὲν κατέληξαν εἰς θετικὸν ἀποτέλεσμα. Οὔτε οἱ δύο σπουδαιότερες —τῆς Κ.Τ.Ε. (22-9-1924) καὶ τοῦ Ο.Η.Ε. (5-12-1952) (38). Ἔτσι, οἱ ἐργασίαι λ.χ. τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνῶς Δικαίου τῶν Ἠνωμ. Ἐθνῶν ἐξαντλήθησαν εἰς τὴν σύνταξιν δύο σχεδίων —ἐνὸς προσχεδίου καὶ ἐνὸς ὁριστικοῦ με μορφή Διεθνῶς Συμβάσεως, πρὸς ὧς τώρα παραμένουν εἰς ἐκκρεμότητα. Πάντως ὅλες αὐτὲς οἱ κινήσεις —ἀπὸ τὸ σχέδιον HARVARD καὶ

τὴν Σύμβαση τῆς Ἀβάνας (1928), ὡς τὸ ὀρι-
στικὸ σχέδιο τῆς Ἐπιτροπῆς Διεθνούς Δικαίου
τοῦ Ο.Η.Ε. (39) — ἔχουν ἓνα κοινὸ γνώρισμα:
περιορίζουν τὸ προνόμιον τῆς ἑτεροδικίας μόνον
στοὺς διπλωματικούς ἀντιπροσώπους καὶ μόνον
στὶς πράξεις τὶς σχετικὰς μετὰ τὴν ἄσκησιν
τῆς ἐπίσημης ἀποστολῆς των.

Ποιὲς εἶναι τώρα οἱ σύγχρονες τάσεις πρὸς
θῆμα τῆς ἑτεροδικίας; Ὁ θεσμὸς τῆς ἑτεροδι-
κίας ἀποτελεῖ ἐθιμικὸ κανόνα Διεθνούς Δικαίου.
Ἡ ἔννοια τῆς ἑτεροδικίας, ἡ ἔκτασις καὶ ἡ
τι ἀφορᾷ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, διαμορφώθηκαν
καὶ καθωρίστηκαν ἐξελικτικὰ μέσα πρὸς τὴν
πρακτικὴν τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ μέσῳ τῆς συμ-
θεσίας τῶν κρατῶν, τῆς νομολογίας τῶν Δικαστηρίων
καὶ τῶν κυβερνητικῶν ὁδηγιῶν. Στὴν
ἐξέλιξιν τοῦ θεσμοῦ σημαντικὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ
συμβολὴ —κι' ἂν ἀναφέρονται τὸ πλεονεκτήμα
ἐθιμικὰ ἤδη καθιερωμένους κανόνες τῆς ἑτερο-
δικίας— τῶν διεθνῶν Συμβάσεων. Ὅχι λιγώτερον
σημαντικὴ ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐπίδρασις τῆς ἐπι-
στημονικῆς σκέψεως. Σὴ μ ε ρ ο π ἰ ἄ ἔ χ ο υ ν
ἀποκρυσταλλωθῆναι τὸ χῶρον τῆς θεωρίας καὶ τῆς
πρακτικῆς οἱ παρακάτω γενικὲς ἀρχαί τῆς ἑτεροδικίας:

1. Ἡ ἑτεροδικία ἔχει ἀποκλειστικῶς δικονομικὸ
χαρακτῆρα καὶ ἰσχύει μόνον γιὰ τοὺς δι-
πλωματικούς ἀντιπροσώπους τῶν κρατῶν χάριν
τοῦ διπλωματικοῦ λειτουργήματος καὶ τῆς προ-
στασίας τῶν διακρατικῶν σχέσεων.

2. Ἡ ἑτεροδικία ἐπεκτείνεται καὶ πρὸς ἄλλα
πρόσωπα πρὸς τὰ ἑξῆς: οἱ δεσμοὶ τους μετὰ τοὺς δι-
πλωματικούς ἀντιπροσώπους, λ.χ. ἡ ἰδιότης τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας των ἢ ἡ φύσις τῶν ὑπηρεσιῶν πρὸς
προσφέρουν στίς μόνιμες διπλωματικὰς ἀποστο-
λές, λ.χ. οἱ ὑπηρεσίαι τοῦ προσωπικοῦ τῶν πρε-
σβειῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιρραίσουν τὴν ἐλευ-
θερὰν ἄσκησιν τοῦ διπλωματικοῦ λειτουργήμα-
τος.

3. Ἡ ἑτεροδικία δὲν ἀφορᾷ τὰ πρόσωπα τῶν
διπλωματικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ τὴν ἰδιότητά
τους ὡς μελῶν τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς
καὶ συνεπῶς μόνον τὸ κράτος πρὸς ἑκπροσωποῦν
ἐπίσημως ἔχει δικαίωμα νὰ ἀποποιηθῆναι τὸ προ-
νόμιον τῆς ἑτεροδικίας καὶ μόνον κατόπιν συγκα-
ταθέσεως τῆς κυβερνήσεώς του ὁ διπλωματικὸς
ὑπάλληλος παραιτεῖται τοῦ προνομίου (40).

Ἡ ἑτεροδικία πρὸς τὸν χῶρον τῆς ἀστικῆς καὶ ποι-
νικῆς εὐθύνης πρέπει νὰ καλύπτει μόνον τὶς πρά-
ξεις πρὸς τὰς σχετίζονται μετὰ τὴν ἀκόλυτην ἄσκησιν
τῆς ἐπίσημης ἀποστολῆς των (41).

Πρέπει νὰ σημειωθῆναι πρὸς τὴν τάσιν περὶ
ορισμοῦ τοῦ κύκλου τῆς ἑτεροδικίας, ὅσο καὶ τῶν
πράξεων των, στὴν περιοχὴ τοῦ διπλωματικοῦ λειτουργήμα-
τος καὶ μόνον, δὲν εἶναι νέα ἀλλὰ πα-
λιά (42). Χρονολογεῖται ἤδη ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ
XIX αἰῶνος. Περιέχεται λ.χ. στὸ ἀρθρον 15
τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἰνστιτούτου Διεθνούς Δι-
καίου (Σύνοδος τοῦ GAMBRIIDGE 1895)
(43). Ὁ καθηγητὴς Σ. Π. ΣΕΦΕΡΙΑΔΗΣ
πάλι χαρακτηρίζει τὴν ἄποψη ἀπαλλαγῆς τῶν
διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἀπὸ τὴν εὐθύνην
ἀδικοπραξιῶν πρὸς διέπραξαν «μηδεμίαν σχέσιν

μετὰ τῆς διπλωματικῆς ἐντολῆς ἐχουσῶν», ὡς
ἄποψη πρὸς εἶναι «ἀπολύτως περιττὴ, ἀλλὰ βε-
βαίως καὶ σ κ α ν δ α λ ὡ δ η ς» (44).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ἡ ἑτεροδικία στὴν Ἑλλάδα

IV

Στοιχεῖα θεωρίας, νομοθεσίας καὶ δι- καστικῆς πρακτικῆς (1834 - 1950).

Στὴν Ἑλλάδα τὸ δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας εἰ-
σάγεται γιὰ πρώτη φορά μετὰ τὸ ἀρθρον 26 τῆς
Πολιτικῆς Δικονομίας (45). Οἱ ὀρισμοὶ τοῦ
ἀρθρου 26 Πολιτικῆς Δικονομίας εἶναι γενικοί.

—Ἐξαιροῦνται τῆς δικαιοδοσίας ὅλοι οἱ ἀλ-
λοδαποὶ, οἱ ὅποιοι ἀπολαμβάνουν ἐν τῇ Ἑλλάδι
τὸ εἰς τὰς πρεσβείαις ἀνήκον δικαίωμα.

Καὶ ἄλλοδαποὶ πρὸς «ἀπολαμβάνουν ἐν Ἑλ-
λάδι τὸ εἰς τὰς πρεσβείαις ἀνήκον δικαίωμα»
εἶναι μόνον οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι. Ἡ
ἐρμηνεία πρὸς ἔδωκε ἔδω ἡ νομολογία καὶ ἡ
θεωρία, εἶναι στενὴ. Ἐτοι, ὁ ἡ μ ε δ α π ὸ ς
πρὸς ὑπηρετεῖ σὲ ξένη πρεσβεῖα δὲν ἀπολαύει ἑ-
τεροδικίας (Α.Π. 281)1901 Θέμ. ΙΓ' 147
εἰσηγ. Μ. Χατζάκος, Οἰκονομίδης — Λιβα-
δάς Πολ. Δικ. Α' παρ. 45 σημ. Εὐκλείδης
Πολ. Δικ. παρ. 57 σημ. 12, Ποταμιᾶνος Πολ.
Δικ. Β' παρ. 617 σημ. 363, Μ. Λιβαδάς Ἐγ-
χειρ. Πολ. Δικ. παρ. 365—367). Ἀκόμη καὶ
οἱ Πρόξενοι δὲν ἀπολαύουν τοῦ δικαίωματος
τῆς ἑτεροδικίας (Α.Π. 1)1835 Α.Π. 155)1838
Α. Κιτσικόπουλος Πολ. Δικ. Α' (1953)369),
ἐκτὸς ἂν ὑπάρχει ἀντίθετη διεθνὴς συμφωνία
ἢ ἂν ἔχουν διπλωματικὴ ἀποστολή. Καὶ πάλι
δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀνάθεσις διπλωματικῶν καθηκόν-
των στοὺς Προξένους, ἀλλὰ ἀπαιτεῖται καὶ ἡ
ἀναγνώρισις αὐτῆς τῆς ἰδιότητος ἀπὸ τὴν Πο-
λιτεία πρὸς εἶναι δ ι α π ι σ τ ε υ μ ἔ ν ο ι
(Α.Π. 85)1929 Ποιν. Θέμ. Μ' 280, παρβλ.
Γνώμοδοτήσις Εἰσαγ. Ἀρ.Π. Α. Γιδούλου
37)1930 Θέμ. ΜΑ' 957)46).

Εἶναι φανερὴ ἡ τ ἄ σ η π ε ρ ι ο ρ ι -
σ μ ο ὦ τ ῆ ς ἑ τ ε ρ ο δ ι κ ῆ ς σ τ ὸ
χ ὶ ρ ο τ ῆ ς δ ι π λ ω μ α τ ι κ ῆ ς
δ ρ α σ τ η ρ ι ὀ τ η τ ο ς. Ἡ τ ἄ σ η αὐτὴ
ἀποτελεῖ θεμελιώδες γνώρισμα καὶ τῆς ἐπιστη-
μονικῆς ἐρμηνείας καὶ θεωρίας στὴν χώρα μας
καὶ τῆς νομολογίας τῶν δικαστηρίων μας. Ὡς
δικαιολογητικὸς λόγος τῆς ἑτεροδικίας ἀναγνώ-
ρίζεται ἡ ἔ ξ α σ φ ἄ λ ι σ η τ ῆ ς ἄ ν ε -
ξ ἄ ρ τ η τ η ς καὶ ἀ κ ω λ ὦ τ ο υ ἔ κ -
π λ η ρ ὴ σ ε ω ς τ ὶ ν ἐ π ι σ ῆ μ ω ν
κ α θ η κ ὶ ν τ ω ν τ ο ὦ ἀ π ο λ α ὕ ο ν -
τ ο ς τ ο ὦ π ρ ο ν ο μ ῖ ο υ π ρ ο σ ὶ -
π ο υ (47). Ἐξόχως χαρακτηριστικὴ εἶναι
ἡ λύσις πρὸς δίδεται στὰ θέματα τῆς ἑτεροδικί-
ας τῶν ξ ἔ ν ω ν κ ρ α τ ὶ ν. Ἴσχύει γι'
αὐτὰ τὸ ἀρθρον 26 Πολ. Δικονομίας; Ναι (48),
ἀλλὰ καὶ πάλι μετὰ ἓνα βασικὸν περιορισμό. Ἴσχύ-
ει ὡς πρὸς τὶς πράξεις πρὸς τὸ ξένο κράτος ἐ-
νεργεῖ ὡς κυρίαρχη πολιτικὴ ἐξουσία (=JURIS
IMPERII), δηλαδὴ τὰ ἄλλοδαπὰ δημόσια ἀ-

πολαύνουν έτεροδικίας μόνο ως προς τις σχέσεις δημοσίου δικαίου που άπαρρέουν από την ένασκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων και ύποχρεώσεών τους (Πρωτ. Πειρ. 1268)1937 (σχόλιο) ΕΕΝ δ', 560 Ε.Α. 1690)1949 Θέμις ΞΑ' 416. Καί Ι. Λαμπίρης Θέμις ΝΒ' 433) (49). Δέν Ισχύει όμως ως προς τις πράξεις ή σχέσεις του ίδιωτικού δικαίου όπου τα ξένα κράτη εμφανίζονται με την ιδιότητα νομικού προσώπου στο χώρο διαχειρίσεως περιουσίας (=JURE GESTIONIS), δηλαδή ως «Δημόσιο» (=FISCUS). Έδώ ή άρμοδιότητα των έγχωρίων δικαστηρίων είναι πλήρης, πράγμα άλλωστε που ρητώς άνεγνώρισε και ο Α.Ν. 1519)1938. Με σχετική άδεια του Έπουργού Δικαιοσύνης νόμιμα κινείται άκόμη και ο μηχανισμός της έγτελεστικής διαδικασίας μέχρι παραδιάσεως και της πρεσβευτικής άσουλίας σε δίκες βιαίας άποβολής από το μίσθιο του ξένου πρεσβευτού (Ε. Α. 1690)1949 Θ. ΞΑ' 416 (50).

Σχετικές επίσης με την έτεροδικία ήταν και οι διατάξεις των άρθρων 27 και 28 της Πολ. Δικονομίας. Άλλά καταργήθηκαν με το άρθρο 7 έδ. α' του Εισαγωγικού Νόμου του Α. Κώδικος. Καί αντί των δύο αυτών άρθρων, Ισχύει από την 23-2-1946 (άρθρ. 1 Ν.Δ. 7)10-5-1946) το άρθρο 126 του Εισαγωγικού Νόμου του Α.Κ. (Α.Ν. 2783)1941) που όρίζει ότι:

— Οι άλλοδαποι υπάγονται εις την δικαιοδοσίαν των ήμεδαπών δικαστηρίων δυνάμενοι να έναγάγωσιν ή να έναχθώσιν ως και οι ήμεδαποι κατά τας περι διουδικιών κειμένας διατάξεις (50α).

Με το άρθρο 126 ο διαχωρισμός του πλ ή θ ους των άλλοδαπών από την ειδική κατηγορία των διπλωματικών άντιπροσώπων του άρθρου 26 Πολ. Δικ. είναι πλέον σαφής. Πλήν των προσώπων του άρθρου 26 Πολ. Δικ. ελοιοί άλλοι άλλοδαποι υπάγονται στη δικαιοδοσία των έγχωρίων δικαστηρίων. Η άστική έτεροδικία έξαντλείται στις περιπτώσεις του άρθρου 26 Πολ. Δικ. Καί μόνος' α ύ τ έ ς.

Πρέπει πάντως να μνημονευθή και ο Ν. ΒΦΙΘ')1898 που όρίζει το άρθρο 2 έδ. 1, ότι οι άντιπρόσωποι των Δυνάμεων άπολαμβάνουν των δικαιωμάτων ών άπολαύει και το προσωπικόν των έν Έλλάδι διαπεπιστευμένων Πρεσβειών». Ο νόμος αυτός έγινε μετά την ήττα του 1897. Άνήκει στην εποχή έπιβολής από τις ξένες «Δυνάμεις» του Δ.Ο.Ε. στη χώρα μας -- εποχή έξάρσεως των ξένων έπεμβάσεως. Έτσι στα πρόσωπα του άρθρου 26 Πολ. Δικ., προστίθενται και οι άντιπρόσωποι των Δυνάμεων» του άρθρου 2 έδ. 1 Ν. ΒΦΙΘ')1898. Άλλά και πάλι ή άρχή του περιορισμού της έτεροδικίας στο χώρο της άντιπροσωπεύσεως των Κρατών - Δυνάμεων, δέν κάμπτεται. Πολύ περισσότερο επίσης δέν κάμπτεται και με την διάταξη του άρθρ. 105 του Καταστατικού Χάρτου του Ο. Η.Ε., που όρίζει, ότι οι άντιπρόσωποι των Κρα-

τών - μελών του εθα άπολαύνουν πάντων των προνομίων και άσουλών ο σ α ι ε ί ν α ι ά ν α γ κ α ι α ι δ ι α τ ή ν ά ν ε ξ ά ρ τ η τ ο ν ά σ κ η σ ι ν τ ω ν κ α θ η κ ό ν τ ω ν τ ω ν σ χ ε τ ι ζ ο μ έ ν ω ν μ ε τ ο ν 'Ο ρ γ α ν ι σ μ ό ν». Με τον Α.Ν. 585)1945 ο Καταστατικός Χάρτης του Ο.Η.Ε. έγινε έσωτερικό έλληνικό δίκαιο. Άρα στις περιπτώσεις του άρθρου 26 Πολ. Δικ. πρέπει να προστεθούν και οι άντιπρόσωποι του Ο.Η.Ε. Πολύ σωστά (51). Άντοι τουλάχιστο με το δικαιο τους — ο Ο.Η.Ε. ύπηρετεί τα ιδεώδη της Διεθνούς Άλληλεγγύης και της Ειρηνικής Συνυάρξεως. Ο σεβασμός της κυριαρχίας των πολιτειών στο άρθρο 105 προκαλεί έντύπωση Ιδιαίτερη. Ο Ο.Η.Ε. προσφέρει το μέτρο της λογικής και του ήθους στις διεθνείς σχέσεις. Άρκεϊται σε ό,τι είναι άπλως «ά ν α γ κ α ι ο» για την έπίσημη έκπλήρωση της άποστολής του! (52).

Η διαμόρφωση του κύκλου των προσώπων του άρθρ. 26 Πολ. Δικ. είναι έργο της πρακτικής των Δικαστηρίων και της έπιστήμης του Διεθνούς Δικαίου. Έδώ έχει την προέλευσή του ο προσδιορισμός των άλλοδαπών που «άπολαύδάνουν έν Έλλάδι το εις τας πρεσβείας άνήκόν δικαίωμα». Η γραμματική διατύπωση αυτού του όρισμού είναι βέβαια σαφής. Ο νόμος χορηγεί το προνόμιο της έτεροδικίας σε ειδική κατηγορία άλλοδαπών — τους διπλωματικούς άντιπροσώπους. Ίδρύει το κριτήριο. Είναι ή διπλωματική άποστολή. Η έπιστήμη και ή νομολογία προχώρησαν με βάση αυτό το κριτήριο στον ειδικό καθορισμό των προστατευομένων προσώπων. Έγινε δεκτό (53) ότι προστατεύονται:

— Οι πρέσβεις (έπιτετραμμένοι, άπεσταλμένοι, τακτικοί ή έκτακτοι κλπ.), οι οίκογένειές τους και το έπίσημο προσωπικό της πρεσβείας (σύμβουλοι, γραμματείς, διερμηνείς, άκόλουθοι, ιερείς κλπ.) (54).

— Το προσωπικό της Ιδιαίτερης ύπηρεσίας του πρέσβεως όταν άνήκει στην ίδια έθνικότητα (55).

— Οι πρόξενοι, υποπρόξενοι και προξενικοί πράκτορες αλλά μόνο όταν ή έτεροδικία τους έχει άναγνωρισθή με διεθνείς συμβάσεις ή άσκοϋν διπλωματικά καθήκοντα (56).

Έπίσης έγινε δεκτό «κατά τας παραδεδεγμένας έν τω διεθνεί δικαίω άρχάς» ότι δικαιούνται έτεροδικίας — κατά «μείζονα λόγον» μάλιστα (Α. Π. 41) 1907 Θ.ΙΙΙ' 547) — και οι ξένοι ήγεμόνες και άνώτατοι παραστάτες κρατών (αυτοκράτορες, βασιλείς, πρόεδροι δημοκρατίας, ήγεμόνες, άντιβασιλείς κλπ.) δηλ. τα «την κυριαρχίαν των πολιτειών περιβεβλημένα πρόσωπα, άτινα έν μιᾷ έκάστη πολιτεία καθορίζει το έσωτερικόν της δίκαιον, άδιακρίτως του τίτλου των» (56α).

Η έπέμβαση των Άγγλων τον Δεκέμβρη του 1944 και ή ΜΑΝUS ΜΙΛΙΤΑΡΙ άνακοπή της δημοκρατικής πορείας του λαού μας, είχε και στην περιπτωσιολογία της έτεροδικίας τον αντίκτυπό της. Ο κύκλος των ευεργετουμένων

προσώπων διευρύνεται. Ἡ ἑτεροδικία ἐπεκτείνεται:

— Στὰ προσωπικῶς καὶ τῇ συναινέσει τοῦ κράτους ἐντὸς τῆς περιοχῆς του εὐρισκόμενα ἢ διερχόμενα ξένα στρατεύματα (56β).

— Στὰ πληρώματα ξένων πολεμικῶν σκαφῶν ποῦ ναυλοχοῦν στὰ ὕδατα τῆς ἑλληνικῆς ἐπικρατείας μὲ ἄδεια τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως (56γ).

Ἡ ὡραία ἐξαίρεση ἀπετέλεσε ἐδῶ ἡ Πρ. Π. Μυτ. 194)1950 (ΕΕΝ 15' 669) ποῦ ἀρνήθηκε τὸ δικαίωμα τῆς ἑτεροδικίας στοὺς ἀξιωματικούς τῆς βρεταννικῆς οργανωτικῆς ἀποστολῆς γιὰ τὰ σώματα ἀσφαλείας. Ἀλλὰ τὸ 1950 οἱ Ἕλληνες ἔχοντες ἤδη παραχωρήσει τὴν θέσιν τους στοὺς Ἀμερικανούς. Καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ εἶχαν ἐξασφαλίσει τὴν ὑπηρεσίαν τῆς «Ἀποστολῆς» τους μὲ τὴν ἀσυνδοσία τῶν διομολογήσεων τοῦ Ν.Δ. 694) 7.5.1948 κλπ. εἰδικῶν νόμων!

Ἀπὸ ἐδῶ πάντως ἄρχισε — πρὸ κάτω θὰ γίνῃ εὐρὺς λόγος — ἡ θεμελίωσις τοῦ νομικοῦ καθεστώτος τῆς ἀνωμαλίας.

Αὐτὲς ὑπῆρξαν ὡς τὸ 1950 — καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἰσχύουν — οἱ ἀπόψεις τῆς νομολογίας καὶ τῆς θεωρίας γιὰ τὴν ἑτεροδικία στὴν Ἑλλάδα μὲ βάση τὴν διατάξιν τοῦ ἀρθρ. 26 Πολ. Δικ. 126 Εἰσαγ. Νόμου Α.Κ. καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου (56δ).

V

Τὸ ἀρθρο 2 Κώδικος Ποινικῆς Δικονομίας. Νέες ἀπόψεις στὴ νομολογία.

Τὸ 1950 τὸ ἑλληνικὸ Δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας ἐμπλουτίζεται μὲ τὸ ἀρθρο 2 τοῦ Κώδικος τῆς Ποινικῆς Δικονομίας (Ν. 1493)1950 — ΦΕΚ 182). Τὸ ἀρθρο 2 τοῦ Κ.Π.Δ. ἀνήκει στοὺς γενικοὺς ὁρισμοὺς τοῦ α' βιβλίου (Τμήμα Ι). Καὶ γιὰ τὴν ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας ἐπιτάσσει:

— Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἑλληνικῶν ποινικῶν δικαστηρίων δὲν ὑπόκεινται: α) οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ξένων κρατῶν, β) οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν, οἱ διαπεπιστευμένοι ἐν Ἑλλάδι, γ) τὸ προσωπικὸν τῆς διπλωματικῆς ἀντιπροσωπείας ξένου κράτους, τὸ διαπεπιστευμένον ἐν Ἑλλάδι, δ) τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν προσώπων τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τὰ στοιχεῖα α' καὶ β', τὰ κατοικοῦντα μετ' αὐτῶν, ε) τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τῶν ὑπὸ τὰ στοιχεῖα α' καὶ β' ἀναφερομένων ὅταν εἶναι τῆς αὐτῆς ὑπηκοότητος καὶ στ) πάντα τὰ ἄλλα πρόσωπα τὰ ἀπολαύοντα τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας συνεπεῖα τῶν μετ' ἄλλων κρατῶν συμβάσεων ἢ τῶν διεθνῶν ἐθίμων τῶν κοινῶς παραδεδεγμένων.

Τὸ ἀρθρο 2 τοῦ ΚΠΔ προσφέρει στὴν ἑλληνικὴ νομοθεσίαν τὴν γενικὴν διάταξιν γιὰ τὴν ἑτεροδικία ποῦ ὡς τὸ 1950 δὲν εἶχε. Καὶ συγχρόνως ρυθμίζει εἰδικὰ καὶ τὴν ἔννοια τῆς ἑτεροδικίας καὶ τὸν κύκλον τῶν προστατευομένων προσώπων. Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι ἕνας νεώτερος εἰδικὸς νόμος μέσα στὸ δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας. Ἐπίσης ἐπειδὴ, ἰδρύει ἐξαίρεσιν ἀπὸ τὸν θε-

μελιώδη κανόνα τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας, τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ ἀποτελεῖ ὅπως ἐξαιρετικὸ δίκαιο. Καὶ ἡ ἐρμηνεία του πρέπει νὰ εἶναι ἰδιαίτερος καὶ αὐστηρῶς στενὴ.

Αὐτὲς οἱ ἰδιότητες τοῦ ἀρθρου 2 ΚΠΔ ἔχουν μεγάλη σημασίαν στὸ θέμα τῆς νομιμότητος τῶν προνομίων τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ πρὸ κάτω ὁ σχετικὸς λόγος.

Ἡ τίτλος: «Ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας» (ἀρθρον 2 ἐδ. 1 Κ. Π. Δ.) καὶ ῥητὴ γραμματικὴ διατύπωσις τῆς ἀρχῆς τοῦ β' ἐδ. «Εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἑλληνικῶν ποινικῶν δικαστηρίων...», προσδιορίζουν σαφῶς καὶ εὐθέως τὸν δικονομικὸν χαρακτήρα τῆς ἑτεροδικίας ἀπὸ ἀποψη ἐννοιολογικοῦ περιεχομένου. Ἡδη ἡ ἐρμηνεία καὶ ἡ νομολογία εἶχαν δεχθῆ ὅτι ἡ ἑτεροδικία «κατὰ τὴν ἀληθῆ αὐτῆς ἔννοιαν συνιστᾷ δικονομικὸν κώλυμα πρὸς ποινικὴν δίωξιν τοῦ ἑτεροδικοῦντος» (56ε). Ἡ δικονομικὴ ὑφὴ τῆς ἑτεροδικίας ἐπάγεται σοβαρὰς συνέπειας:

— Κηρύσσεται ἀπαράδεκτη ἡ ποινικὴ ἀγωγή (56στ).

— Τὸ ἀκαταδίωκτο ἐπεκτείνεται σὲ ὅλο τὸν χρόνον ποῦ ἀσκεῖ τὰ καθήκοντά του τὸ προστατευόμενον πρόσωπο καὶ παύει ἅμα τοῦτο ἀποβάλλῃ τὴν προστατευομένη ἰδιότητα (57).

— Ἄρα εἶναι ἀδιάφορο ἂν τὸ ἀδίκημα διεπράχθη πρὸ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων τοῦ ἑτεροδικοῦντος ἢ μετὰ τὴν ἀνάληψιν (58).

— Ἡ ἔνστασις τῆς ἑτεροδικίας ὑποχρεώνει τὸ ἐγκώριον δικαστήριον νὰ ἀποδεχθῆ καὶ νὰ κηρύξει τὴν ἀναρμοδιότητά του (59).

— Τὸ δικαίωμα τῆς ἑτεροδικίας ἀνήκει στὴν τάξιν τῶν προνομίων ἄρα τὰ δικαιούμενα πρόσωπα ἐξαίρουνται τῆς ἐγκωρίας δικαιοσύνης καὶ α) εἶναι ἀπαράδεκτη ἡ ἀγωγή ἐναντίον τους ἐνώπιον «παντὸς ἡμεδαποῦ δικαστηρίου» (60) καὶ β) ὅποιαδήποτε κι' ἂν εἶναι ἡ φύσις τῆς ἀστικῆς ἐνοχῆς (61).

Ἡ κύκλος τῶν προστατευομένων προσώπων ἀπὸ τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ εἶναι, λόγω τῆς ἐξαιρετικότητος τοῦ μέτρου ποῦ κάμπει τὸν βασικὸν κανόνα τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας (62), ἀπολύτως περιοριστικὸς. Προστατεύονται ὅμως πλήρως; εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ δὲν καθορίζει εἶδος πράξεων, ἀκόμη περισσότερο δὲν διαγράφει τὸν κύκλον προστατευομένων ἀπὸ τὴν ἑτεροδικία πράξεων. Ἐδῶ ὁ νόμος σιωπᾷ. εἶναι ἐπίσης γεγονός ὅτι οἱ ὁρισμοὶ τοῦ νόμου ἀναφέρονται ἀποκλειστικῶς στὰ πρόσωπα κι' ὄχι στὴν πράξιν των. Ἐπι PRIMA VISTA τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ παρέχει πλήρη προστασίαν. Ἀλλὰ τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ εἰσάγει δίκαιο ὑπερεξαιρετικὸ καὶ πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται στενῶς (63). Μιὰ ἐρμηνεία ὅμως ποῦ δὲν διακρίνει πράξιν δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων — ἔστω καὶ πέρα ἀπὸ τὴν γραμματικὴν διατύπωσιν — εἶναι στενή; Ὁχι βέβαια.

Ἡ σιωπὴ τοῦ νόμου σπὸ θέμα τῶν πράξεων γιὰ τὴν νὰ δημιουργεῖ διασταλτικὴ ὑποχρέωσις στὴν ἐρμηνείαν; Γιατὶ αὐτὴ ἡ σιωπὴ νὰ μὴ σημαίνει ὅτι ὁ νόμος δὲν μᾶς δεσμεύει — δὲν ἠθέλησε νὰ μᾶς δεσμεύσει — στὸν χαρακτηρι-

σιν τῶν πράξεων κᾶν; Ἐγὼ ἀποκλείνω πρὸς τὴν ἐκδοχὴ αὐτῆ. Ὁ νομοθέτης ἐγνώριζε τὴν τάση περιορισμοῦ τῶν περιπτώσεων ἐφαρμογῆς τῆς ἑτεροδικίας πὺ ἐπικρατεῖ καὶ στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν Ἑλληνικὴ νομολογία. Μὲ τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ κατὰ βάσιν ἀπλῶς νομοποίησε καὶ κατέστησε θετὸ δίκαιο τὶς ὡς τὸ 1950 νομολογικὲς καὶ θεωρητικὲς ἀπόψεις γιὰ τὴν ἑτεροδικία τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων στὴν Ἑλλάδα (64). Πιὸ σωστὰ τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ ἀποσαφήνισε ἀπλῶς — πλὴν ρητῶς καὶ εὐθέως — τὸν δικονομικὸν χαρακτήρα τῆς ἑτεροδικίας καὶ τὸν κύκλο τῶν προστατευομένων προσώπων.

Ὁ νομοθέτης ἐδῶ κυρίως ἀπέβλεψε. Γι' αὐτὸ οὔτε καὶ γιὰ τὴν ὑπηκοότητα τῶν «διαπεπιστευμένων» διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων πὺ δικαιῶνται ἑτεροδικίας, δὲν ἔχει σχετικὸς ὁρισμὸς τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ. Ἄφησε κ' ἐδῶ ἐλεύθερη τὴ νομολογία νὰ καλύψει τὸ κενὸ πρᾶγμα πὺ αὐτὴ ἔκαμε μὲ ἀναδρομὴ στὴν βασικὴ προϋπόθεση τῆς ἰθαγενείας τοῦ ἄρθρου 26 Πολ. Δικ. (65). Ἔτσι καὶ στὸ θέμα τῶν πράξεων. Ἄφησε καὶ πάλι ἀδέσμευτη τὴ νομολογία στὸν οἶνονε δικαιοπλαστικὸ ρόλο της. Πρᾶγμα πὺ ἐπίσης ἔγινε ἤδη. Ἐπῆρχε ἡ ἀπόφαση τοῦ Προέδρου Πρωτοδικῶν Μυτιλήνης 194)1950 (ΕΕΝ εἶ' 669). Προσετέθησαν καὶ ἄλλες:

— Πρ. Πρωτ. Ἀθην. 11389)1953

— Πρ. Πρωτ. Ἀθην. 11202)1954

— Π.Α. 8615)1954

— Π. Α. 9677)1954 (66).

Στὶς ἀποφάσεις αὐτὲς γίνεται διάκριση τῶν πράξεων μὲ κριτήριον τὴν σχέση τὸς πρὸς τὸ διπλωματικὸν λειτουργίμα. Ὁρίζει λ.χ. ἡ 11202)1954 Πρ. Ἀθηνῶν ὅτι οἱ διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι ἐνδύονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἑλληνικῶν Δικαστηρίων, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ τῆς ἑτεροδικίας δικαίωμα, ἐκτὸς ἄλλων περιπτώσεων καὶ προκειμένου περὶ νομικῶν σχέσεων, ἐντελῶς ξένων πρὸς τὸν διεθνή (ἀντιπροσωπευτικὸ) χαρακτήρα τῶν ἑτεροδικούντων προσώπων».

Μιὰ ἐρμηνεία τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ πὺ θὰ ἀποδεχόταν τὴν ἀποψη τῆς πλήρους προστασίας — δηλαδὴ καὶ γιὰ τὶς πράξεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου — εὐθυγραμμίζεται χωρὶς ἄλλο μὲ τὶς ἀπόψεις γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἑτεροδικία πὺ υἱοθετοῦνται σταθερὰ στὴν Ἀγγλία καὶ τὶς Η.Π.Α. (67). Ἴσως ἀντιπαρατηρηθῆ ὅτι ἡ ἐρμηνεία τῆς πλήρους προστασίας περιορίζεται κατὰ βάσιν στὸν κύκλο τῶν ἀδικοπραξιῶν πὺ ἄλλωστε καὶ ἀφοροῦν τὴν ποινικὴ δικαιοδοσία τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ. καὶ πάλι γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους πὺ ἐπιβάλλουν τὴ συστατικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ ὡς ὑπερεξαιρετικὸ δικαίωμα, δὲν συμφωνῶ. Στὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ τονίζεται ἰδιαίτερα καὶ ὑψώνεται σὲ κριτήριον παροχῆς τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας ὄχι τὸ πρόσωπο ἀλλὰ τὸ λειτουργίμα, ἡ ιδιότης, ἡ διπλωματικὴ ἀποστολὴ τοῦ προσώπου. Ἡ ἔξαρχη αὐτοῦ τοῦ κριτηρίου εἶναι σαφῆς, ρητὴ, εὐθεῖα. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἔξαρχη αὐτοῦ ἀκριβῶς τοῦ κριτηρίου ἡ ρητὴ καθιέρωση, συνηγοροῦν ἐπὶ πλέον στὴ διάκριση τῶν πράξεων. Οἱ πράξεις τοῦ ἰδιωτι-

κοῦ βίου εἶναι ἐντελῶς ἄσχετες πρὸς τὸ λειτουργίμα. Τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ ἀγνοεῖ τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν προσώπων πὺ προστατεύει. Προστατεύει ἀποκλειστικῶς τὸν δημόσιον βίον δηλ. τὴν ἐπίσημη ἀποστολὴ τῶν προσώπων τῶν περιπτώσεων α' — στ'. Ἀλλὰ ἐκπληροῦ ἐπίσημη ἀποστολὴ τὸ προσωπικὸ τῆς περιπτώσεως ε' τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ; Ἡ παρουσία τοῦ συνδέεται ἀπενθείας μὲ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἐπίσημης ἀποστολῆς τῶν προσώπων τῆς α' καὶ β' κατηγορίας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ παρουσία τῶν προσώπων τῆς δ' κατηγορίας. Ἐδῶ εἶναι ἡ ΡΑΤΙΟ τῆς προστασίας των. Ὡστε οὔτε καὶ στὸν κύκλο τῶν ἀδικοπραξιῶν δικαιολογεῖται ὁ παραμερισμὸς τῆς διακρίσεως τῶν πράξεων. Ἐξάλλου τὸ ἄρθρο 26 Πολ. Δικ. πὺ ἀφορᾷ τὴν ἀστικὴ ἑτεροδικία δὲν εἶναι πλήρες. Δὲν καθορίζει ποιοὶ ἀπὸ τοὺς ἀλλοδαποὺς ἀπολαμβάνουν ἐν Ἑλλάδι τὸ εἰς τὰς πρεσβείας ἀνήκον δικαίωμα. Καὶ παραπέμπει στὴν ἐφαρμογὴ τῶν ὑπαρχόντων εἰδικῶν νόμων. Τέτοιος ἀκριβῶς εἰδικὸς νόμος πὺ καθορίζει τὶς κατηγορίες τῶν προσώπων πὺ ἀπολαμβάνουν ἐν Ἑλλάδι τὸ εἰς τὰς πρεσβείας ἀνήκον δικαίωμα», εἶναι ἤδη ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ ἐπίσης δὲν εἶναι πλήρες. Γιὰ τὴν ὑπηκοότητα τῶν «διαπεπιστευμένων» τῆς α' καὶ β' καὶ γ' κατηγορίας δὲν ὁμιλεῖ. Καὶ δανείζεται σιωπηρῶς τὸ κριτήριον τῆς ἰθαγενείας ἀπὸ τὸ ἄρθρο 26 Πολ. Δικ. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ διατάξεις τῆς ἀστικῆς καὶ τῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας ἐννοιολογικῶς ἀλληλοσυμπληρώνονται. Ἄς μὴ παραγνωρίζεται τὸ γεγονός ὅτι αἱ ἀποφάσεις λ.χ. Πρ. Πρωτ. Ἀθηνῶν 11389)1953 καὶ 11202)1954 καθιερώνουν ἐξαίρεση ἀπὸ τὴν ἑτεροδικία ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐξ ἀδικήματος (67α).

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἔχω τὴν γνώμη ὅτι τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ μόνον τὶς πράξεις πὺ ἔχουν ἄμεση ἢ ἔμμεση σχέση μὲ τὸ διπλωματικὸν λειτουργίμα καὶ γενικὰ μόνον μὲ τὶς πράξεις πὺ ἀνάγονται στὸν δημόσιον βίον τῶν προστατευομένων προσώπων ἀφορᾷ. Ἄλλο ζήτημα ἂν ἡ τακτικὴ τῶν Εἰσαγγελιῶν τοῦ κράτους νὰ ἀποστέλλουν τὶς ποινικὲς δικογραφίαις στὸ Ἀρχεῖον — αὐτὸ ἔγινε κατὰ σύστημα μὲ τὶς ὑποθέσεις τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς, «παρανόμως» κατὰ Δ. Μ. Ι. Ο. Α. Σ. Υ. Ε. Τ. Ξ. Η (68) — δὲν ἐπέτρεψε στὴν ἑλληνικὴ ποινικὴ δικαιοσύνη νὰ ἐκφράσει ὑπεύθυνα τὶς ἀπόψεις της ἐπὶ τοῦ θέματος.

Πάντως, τὸ ἄρθρο 2 ΚΠΔ στὸ σύνολόν του εἶναι μιὰ διάταξη μὲ εὐρὸν περιεχόμενο. Καὶ τὸ γεγονός ὅτι δὲν διαστέλλει τὴν φύση καὶ τὸ εἶδος τῶν πράξεων τῶν προσώπων πὺ προστατεύει μὲ τὴν ἑτεροδικία, εἶναι στὸ παθητικόν του. Ὁδηγεῖ ἡ ἐρμηνεία του σὲ ἀμφισβητήσεις. Περιλαμβάνει ἀκόμη καὶ τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν ὄχι μόνον τοῦ πρέσβους ὅπως πρὶν, ἀλλὰ καὶ τῶν δύο κατηγοριῶν α' καὶ β'. Ἀλλὰ χαρακτηριστικὴ τῆς εὐρύτητος τοῦ ἄρθρου 2 ΚΠΔ εἶναι κυρίως ἡ περίπτωση στ' τῆς παρ. 2:

— Πάντα τὰ ἄλλα πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἀπολαμβάνουν τῶν προνομίων τῆς ἑτεροδικίας αα)

συνεπεία διακριτικῶν συμβάσεων ἢ ββ) συνεπεία διεθνῶν ἐθίμων κοινῶς παραδεδεγμένων.

Αὐτὸ εἶναι σὲ γενικὲς γραμμὲς τὸ δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας στὴν Ἑλλάδα. Ἡ βασικὴ διάταξη τοῦ ἀρθρ. 2 ΚΠΔ προσετέθη μόλις τὸ 1950. Εἰδικὰ γιὰ τὴν ἑτεροδικία ἡ χρονολογία ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Εὐθύς μετὰ τὸν πόλεμο πού ἀνοίξε μίαν ἐποχὴ κοσμοϊστορικῶν ἐξελίξεων μὲ ἄξονα τὶς μεγάλες κοινωνικὲς ἀλλαγές καὶ τὴν κατάρρευση τῆς ἀποικιοκρατίας, ὁ θεσμὸς τῆς ἑτεροδικίας ὑποβάλλεται διεθνῶς σὲ μεγάλη δοκιμασία. Ἡ ὑπαρξὴ του θίγει τὸ συναίσθημα τοῦ δικαίου τῶν λαῶν — περισσότερο στὸ «μικρὰ» καὶ «νέα» κράτη. Ἡ ἑτεροδικία θεωρεῖται τώρα πῶς πολὺ ἀπὸ πρὶν χαριστικὴ πράξη ὑπὲρ τῶν ξένων ἀντίθετη πρὸς τὶς καταστατικὲς ἀρχές καὶ τὴν κρατικὴ κυριαρχία τῶν χωρῶν. Οἱ χώρες πού γνώρισαν τὸν ἀποικιακὸ ζυγὸ, διατηροῦν στὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐλευθερῆς ἐθνικῆς ζωῆς των ἐξαιρετικὰ ζωηρὴ τὴν πικρὴ ἀνάμνηση τῆς ὑποτέλειας. Καὶ ἀντιδρῶν μέσα σ' ἓνα κλίμα ἀπολύτως δυσμενὲς γιὰ τὴν ἑτεροδικία. Ἡ ἀναγνώριση προνομίων στοὺς ξένους προκαλεῖ ψυχολογικὲς ἀντιδράσεις πού φθάνουν νὰ ταυτίζουσαν τὴν ἑτεροδικία μὲ τὶς ἐπαισχυντὲς δι ο μ ο λ ο γ ῆ σ ε ι ς τ ῶ ν ἀ π ο ι κ ι ο κ ρ α τ ῶ ν (69). Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ ὑποβάλλει σὲ δοκιμασία τὸν θεσμὸ τῆς ἑτεροδικίας πού ἄλλωστε συνδέεται ἀπειθείας μὲ τὰ θέματα ἀνεξαρτησίας καὶ κρατικῆς κυριαρχίας τῶν χωρῶν. Ἀπὸ ἐδῶ ἡ γενικὴ τὰ ση περιορισμοῦ τῆς ἑτεροδικίας τόσο ἀπὸ ἀποψη ἀριθμοῦ ἑτεροδικούντων προσώπων καὶ ἰδιοτήτων τους ὅσο καὶ ἀπὸ ἀποψη κύκλου καὶ εἴδους πράξεων.

Στὴν Ἑλλάδα ὅμως ἡ ἐξέλιξη ὑπῆρξε διαφορετικὴ. Ἡ ἐξήγηση τῶν λόγων αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀκολουθεῖ πῶς κάτω. Στὴ χώρα μας τὸ ἀρθρο 2 ΚΠΔ — ἀνεξαρτήτως τῆς νομικῆς σημασίας τῶν ὄρουσιν του — ὄχι μόνο δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως στὴν ἐπιταγὴ καθολικῆς ρυθμίσεως τῆς ἑτεροδικίας μὲ γενικὴ διάταξη σύμφωνη πρὸς αὐτὴν τὴν γενικὴ τὰ ση περιορισμοῦ ἀλλὰ καὶ ἔρχεται νὰ προστεθεῖ εἰς τὸ ἰσχυρὸν δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ εἶδαν τὸ φῶς μιὰ σειρά νομοθετήματα ἐντελῶς ξένα πρὸς τὴν ἑτεροδικία καὶ πού ὡστόσο αὐτοτιτλοφοροῦνται νόμοι «ἑτεροδικίας». Πρόκειται γιὰ τὶς διατάξεις πού προστατεύουν τὴν δραστηριότητα τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Ἡ σχέση τοῦ ἀρθρ. 2 ΚΠΔ μὲ τὶς διατάξεις αὐτές, πού ἄλλωστε διασποῦν εὐθέως καὶ κατὰ βάσιν τὸ ἐλληνικὸ δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας γενικά, εἶναι ἤδη ἓνα ζήτημα, ὅπως καὶ ἡ σχέση τους μὲ τὴν Συνταγματικὴ μας τάξη τὸ Διεθνὲς Δίκαιο καὶ τὶς Ἀρχές τοῦ πολιτισμοῦ. Γιὰ τὸ ἐξαιρετικὸ δίκαιο πού εἰσάγουσαν καὶ τὸν χαρακτήρα του (70) ὡς νομικοῦ καθεστῶτος ἀποικιακῶν διομολογήσεων, ἔγινε ἤδη λόγος στὴν ἐπιστήμη (71). Ἡ διεξοδικὴ ἀνάλυση καὶ ἡ αἰτιολογία του εἶναι ἔργο ἀκριβῶς αὐτῆς ἐδῶ τῆς μελέτης μου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΔΙΟΜΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

VI

DE LEGE LATA.

Ἐνα καθεστῶς «νόμιμης» παρανομίας.

Στις 12.3.1947 ὁ Πρόεδρος τῶν ΗΠΑ Χάρου Τρουμάν διακηρύσσει τὸ περιώνυμο δόγμα του. Μὲ «πρόσκληση» τῶν κυβερνήσεων πού διεξάγουσαν γιὰ λογαριασμὸ τῆς Δεξιᾶς τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, οἱ Ἀμερικανοὶ «ἔρχονται» στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπέμβασή τους ἀποσκοπεῖ στὴν «προστασία» τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ στὴν παροχὴ «βοηθείας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν». Ἄμεσες οἱ ἐπιπτώσεις στὸ δημόσιο βίον τῆς χώρας, τοῦ δόγματος. Ἀπὸ τὶς 12. 3. 1947 καὶ ἔπειτα ἡ Ἑλλάδα, παύει νὰ ἔχει ἐθνικὴ πολιτικὴ. Ἡ «βοήθεια» τῶν ΗΠΑ ἐπηρεάζει τὶς τύχες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Καὶ ἡ Δεξιὰ θεμελιώνει τὸ ἀστυνομικὸ τῆς κράτος, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ τίμημα τῆς «βοηθείας». Προσφέρει στοὺς Ἀμερικανοὺς τὰ πάντα. Ἡ δουλικότητα τῶν, «ἐλέω» Ἀμερικανῶν, κυβερνητῶν δὲν ἔχει ὅρια. DO UT DES! Ἀπαλλοτριώνουσαν τὴν χώραν χάριν τῆς ἐπιβιώσεως καὶ τῆς «προστασίας» τῶν συμφερόντων τῆς ὀλιγαρχίας. Ἡ στυγνὴ βία καὶ ἡ τρομοκρατία, ἡ αὐθαιρεσία, ἡ παρανομία ἡ καταπίεση, τὸ ξεπούλημα στοὺς ξένους καὶ ἡ καταλήστευση τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ἡ ἐκμετάλλευση τῶν μαζῶν, τὰ δουλοπάζαρα καὶ ἡ ὑποαπασχόληση, ὅλα τους περιβάλλονται τὸ ἔνδυμα μιᾶς δῆθεν νομιμότητος πού δὲν εἶναι παρὰ μιὰ κατάστασι «ὑπεύθυνης» καὶ «ἀνεύθυνης» παρανομίας. Δημιουργεῖται ἓν τερατῶδες νομικὸ καθεστῶς ἀνωμαλίας. Ἐδῶ ἀνήκουσαν τὰ «ἔκτακτα μέτρα» (Γ' ψήφισμα, Α.Ν. 509)1947, ΜΗ' ψήφισμα καὶ ΑΖ', ΝΑ', ΜΘ' κλπ.) (72). Ἐδῶ ἀνήκει ἡ ἀναδρομὴ στὸν Α.Ν. 375)1936 «περὶ κατασκοπείας». Ἐδῶ ἀνήκει ἡ κατάλυση τῆς Συνταγματικῆς τάξεως. Ἐδῶ ἀκριβῶς ἀνήκουσαν καὶ τὰ νομοθετήματα γιὰ τὴν «ἑτεροδικία» τῶν μελῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς. Γνήσια παράγωγα τῆς ἀνωμαλίας. Ἀλλὰ καὶ θετικοὶ παράγοντες τῆς ἀνωμαλίας. Ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἡ ἔλλειψη κάθε ἐναρμονισμοῦ αὐτῶν τῶν νομοθετημάτων πρὸς τὴν γενικὴ νομοθεσία τῆς χώρας καὶ εἰδικώτερα πρὸς τὸ ἰσχυρὸν δίκαιο τῆς ἑτεροδικίας. Ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι διαλαμβάνουσαν «ἐξαιρετικὸν» δίκαιο, εἶναι ἐπιεικής. Ἀποχρωματίζει τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος τῆς παρανομίας τους. Μέσα στὸ «παρασύνταγμα» τῆς δεξιᾶς, ἡ παρουσία αὐτῶν τῶν ἀντισυνταγματικῶν νόμων (73), ὑπογραμμίζει ἔντονα τὸν ὑποβασμὸ τῆς χώρας μας στὴν τάξη τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν.

Πρῶτο στὴ σειρά εἶδε τὸ φῶς — ἀληθινὸ νομικὸ τέρας — τὸ Ν. Διάταγμα 694 τῆς 7.5. 1948 «περὶ ρυθμίσεως ζητημάτων ἀφορώντων εἰς τὸ ἀμερικανικὸν πρόγραμμα βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα (ΦΕΚ α' 134). Ἀναφέρεται στὸ

προσωπικὸ τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς βοήθειας διὰ τὴν Ἑλλάδα». Κατὰ τὸ ἄρθρο 1 παρ. 3 ἐδ. α': «Τὸ προσωπικὸν τῆς ἀποστολῆς μετὰ τῶν οἰκογενειῶν του τὸ μὴ ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος ἢ μὴ κατοικοῦν μονίμως ἐν Ἑλλάδι ἀπολαύει τῶν κάτωθι προνομίων καὶ ἀπαλλαγῶν: α) Ἐτεροδικίας (ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἑλληνικῶν πολιτικῶν καὶ ποινικῶν Δικαστηρίων) τῶν ἄνω προσώπων, διὰ τὰς πράξεις καὶ παραλείψεις των κατὰ τὴν διενέργειαν τῶν ἐπισημῶν καθηκόντων των, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἰδιωτικὴν των ζωὴν». Μὲ τὰ ἄρθρα πάλι 1 παρ. 4 καὶ 4 παρ. 2 ἀναγνωρίζεται στὸν «Ἀρχηγὸν τῆς Ἀποστολῆς» νὰ προσδιορίζει τὰ προστατευτέα πρόσωπα περιλαμβανομένου καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἀμερικανικῶν ἐταιριῶν ποὺ ἀναλαμβάνουν ἐργολαβίας στὴν Ἑλλάδα! (74).

Ἀκολούθησε ὁ Ν. 763 τῆς 18)8—2)9.1948 «περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Ἰουνίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ ΗΠΑ Συμφωνίας περὶ Βοήθειας πρὸς τὴν Ἑλλάδα» Κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ἄρθρου 5: «Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ προσφέρῃ πᾶσαν ἐφικτὴν βοήθειαν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀποστολὴν πρὸς διευκόλυνσιν τῆς διεξαγωγῆς τῶν καθηκόντων της, τῆς κινήσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀποστολῆς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξ Ἑλλάδος τῆς χρησιμοποίησεως προσώπων Ἑλληνικῆς ἐθνικότητος καὶ κατοικίας τῆς ἀποκτήσεως ἐγκολιῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς διεξαγωγῆς ἐτέρων ἐνεργειῶν τῆς Ἀποστολῆς. Τὸ προσωπικὸν τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς καὶ ἡ περιουσία τῆς Ἀποστολῆς καὶ τοῦ προσωπικοῦ της θὰ ἀπολαύσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν αὐτῶν προνομίων καὶ φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ὧν ἀπολαύει τὸ προσωπικὸν τῆς Πρεσβείας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ περιουσία τῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ προσωπικοῦ της» (75).

Εἰθὺς ἀμέσως δημοσιεύεται καὶ ὁ Ν. 764 τῆς 18)8—3)9.1948 «περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1947 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ ΗΠΑ Συμφωνίας ἀφορώσης εἰς τὴν βοήθειαν πρὸς περίθαλψιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν» (76). Μὲ τὸ ἄρθρο 5 ἐδ. γ' ὁρίζεται ὅτι: «οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἠν. Πολιτειῶν καὶ ἡ περιουσία τῆς ἀποστολῆς ὡς καὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς χαίρουσιν ἐν Ἑλλάδι τῶν ἰδίων προνομίων καὶ ἀσυλιῶν, τῶν ὁποίων χαίρουσι τὸ προσωπικὸν τῆς Πρεσβείας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐν Ἑλλάδι καθὼς καὶ ἡ περιουσία τῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς».

Μὲ τὸ τρίπτυχο τοῦ Ν. Δ)τος 694)1948 καὶ τῶν Ν. 763)1948 καὶ 864)1948 (76α) κλείνει ἡ πρώτη φάση παραχωρήσεων πρὸς τοὺς Ἀμερικανούς. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος λήγει τὸ 1950 μὲ ἦττα τῶν Δημοκρατικῶν Δυνάμεων. Ἡ Δεξιὰ χάρις στὴ «βοήθεια» τῶν Ἀμερικανῶν θριαμβεύει. Ὡστόσο τὸ καθεστῶς τῶν «ἐκτάκτων μέτρων» παραμένει. Ἡ Δεξιὰ ὄχι πιά γιὰ τὴν ἐπιβίωσή της, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὰ συμφέροντά της καὶ τῶν «προστατῶν» της ἐπιμένει παρανομώντας στὴ διατήρησιν τοῦ

νομικοῦ καθεστῶτος τῆς ἀνωμαλίας. Μ' ὄλο πὸν ἢ ὀλομέλεια τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἔκρινε καὶ παρεδέχθη τὴν «κλήξιν τῆς ἀνταρσίας» ἀπὸ 31. 12. 1950 (77), ἡ Δεξιὰ ἀρνεῖται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν παιδαριωδῶς χονδροειδῆ ἰσχυρισμὸ τῆς «ἀνταρσίας» γιὰ νὰ διατηρῇ τὰ «ἐκτάκτα μέτρα». Κάτι χειρότερο; Νὰ εὐρύνει τὸν κύκλο τους. Ἔτσι θὰ προχωρεῖ καὶ θὰ φθάσῃ ὡς τὸν ἐπαίσχυντο χιτλερικὸ νόμο — τὸ ἄρθρο 6 τοῦ Ν.Δ. 4234)1962.

Ἡ πρώτη φάση τῶν νόμων τῆς Ἀμερικανικῆς «ἐτεροδικίας» συμπληρώνεται μὲ δεύτερη. Στὴν μοιραία ἡμερομηνία τῆς 12.3.1947 προστίθεται καὶ μιὰ ἄλλη — ἡ ἡμερομηνία 18.2. 1952. Ὁ ἐθνικὸς μας ἑξανδραποδισμὸς ὀλοκληρώνεται. Ἡ Ἑλλάδα «προσχωρεῖ» στὸ Σύμφωνο τοῦ ΝΑΤΟ. Ἡ «προσχώρησις» στὸ ΝΑΤΟ ἦταν ἀκριβῶς ἡ ἀναγκαία συνέπεια τῆς «Ἀμερικανικῆς Προστασίας» ποὺ μᾶς παρέσχε τὸ «Δόγμα Τρούμαν» (78). Ἡ Ἑλληνικὴ δεξιὰ υπερθεματίζει τώρα σὲ ἀντιδραστικότητα τὸν ἐλεύθερο κόσμον. Ἀστυνομεύει τὰ πάντα. Καλλιεργεῖ τὴν ἀντικομμουνιστικὴ ὑστερία. Ὑψώνει τὸν ἀντικομμουνισμὸν σὲ κρατικὴ ἰδεολογία. Τὸ 1950 εἶναι ὁρόσημο στὴ μαύρη δεκαπενταετία τῆς παντοδύναμης ἐξουσίας της. Ἡ παραβίαση τῆς νομιμότητος στὴν Ἑλλάδα συνεχίζεται (79). Ἀπλώνει σὲ βάθος καὶ πλάτος. Ἀπέναντι στοὺς ξένους ἢ χώρα ἀναλαμβάνει πρόσθετες «ὕποχρεώσεις». Τὸ καθεστῶς τῆς «ἐτεροδικίας» τῶν Ἀμερικανῶν ἐνισχύεται. Νέοι νόμοι. Νέες συμφωνίες. Ἔρχεται ἡ ὑπ' ἀριθμ. 1036 τῆς 12)10)1953 πράξις Ἐπιχειρηματικῶν Συμβουλίου ποὺ ἐπικυρώνει τὴ νέα συμφωνία Ἑλλάδος — ΗΠΑ «περὶ στρατιωτικῶν ἐγκολιῶν» (ΦΕΚ, Α' 282) 1953). Καὶ ὁ κυρωτικὸς τῆς νόμος — τὸ Ν.Δ)μα 2733)12.11.1953 (80). Οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 1 παρ. 3 ἐδ. α καὶ 6 τοῦ Ν. Δ)τος 694)7.5.1948 εὐρίσκουν νέο πεδίο ἐφαρμογῆς. Εἰθὺς μετὰ τὴν 1036) 1953 Π.Τ.Σ. καὶ λίγο πρὶν τὸ Ν.Δ. 2733)53 δημοσιεύεται ἐπίσης τὸ Ν. Δ. τῆς 17. 10.)9.11.1953 κυρωτικὸ τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν τῆς 4.2.1953 «διὰ τὴν σύναψιν συμφωνίας μεταξὺ κυβερνήσεως Ἑλλάδος καὶ Η.Π.Α. σχετικῶς μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κοινοῦ ἀμυντικοῦ προγράμματος ὡς καὶ παντὸς ἄλλου Προγράμματος ἐξωτερικῆς βοήθειας τῶν ΗΠΑ». Στὴν τελευταία παράγραφο τοῦ Ἐπιχειρηματικῶν «Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐπεκτείνει τὰ αὐτὰ προνόμια καὶ τὰς αὐτὰς ἀπαλλαγὰς καὶ ἀσυλίας» τοῦ Ν. Δ)τος 694)1948 καὶ στὶς περιπτώσεις ποὺ ἀφοροῦν «τὰ συμβόλαια ἀναθέσεως ἐργολαβιῶν καὶ ὑπερεργολαβιῶν καὶ τὰς οικονομικὰς ἐνεργείας εἰς ἃς συμμετέχει ἢ ἀναλαμβάνει ἢ χρηματοδοτεῖ ἐξ ὀλοκλήρου ἢ ἐν μέρει ἢ Κυβέρνησις τῶν ΗΠΑ ἐν Ἑλλάδι ἐντὸς τοῦ πλαισίου τοῦ κοινοῦ (!!!) ἀμυντικοῦ προγράμματος ἢ καὶ παντὸς ἄλλου προγράμματος ἐξωτερικῆς βοήθειας!».

Ἔτσι οἱ Ἀμερικανοὶ μεταβάλλονται σὲ κράτος ἐν κράτει ἢ καλύτερα σὲ ὑπερκράτος! Ὁργανο ὑποδουλώσεως τῆς χώρας μας ἡ ἱμπεριαλιστικὴ «βοήθεια» τῶν Η.Π.Α. (81). Ἄς σημειωθῇ ὅτι ἀπὸ τὸ 1950 ἀρχίζει καὶ ἡ δεύτερη

κράση στην εξάρτηση της χώρας από το αμερικανικό κεφάλαιο. Η πρώτη έκλεισε με την επέμβαση και την χρηματοδότηση του έμφυλιού πολέμου από τις Η.Π.Α. (82). Η δεύτερη άρχισε το 1950 και συνεχίζεται ως σήμερα. Είναι η φάση της πλήρους υποδουλώσεως της χώρας στο 'Αμερικανικό κεφάλαιο με το πρόγραμμα της δήθεν «θεμελιώσεως της ανεξαρτησίας μέσω της οικονομικής ανάπτυξεως». Από εδώ και η ανάγκη — προϋπόθεση εφαρμογής του «προγράμματος βοήθειας» — για μια νομική και οικονομική ασυδοσία.

Αλλά μεσολαβεί η θανάτωση σε τροχαίο ατύχημα του αέμνηστου στρατηγού του ΕΛΑΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΣΑΡΑΦΗ. Ο ένοχος της ανθρωποκτονίας 'Αμερικανός επικαλείται υπέρ αυτού την «έτεροδικία» του Ν.Δ(τος 694)48. Η κοινή γνώμη έξεγειρείται. Το έθνικ αίσθημα του λαού τραυματίζεται. Τα προνόμια των 'Αμερικανών γίνονται επίμαχο ζήτημα. Ο φονιάς μένει ατιμώρητος. Μένει όμως ανοικτό παραλλήλως το θέμα των αστικών απαιτήσεων. Η υπ' αριθμ. 8615)1954 δριστική απόφαση του Πρωτοδικείου 'Αθηνών (ΝΟΒ, ΙΙ 1954 σ. 829) αποφαινεται ότι «το προνόμιον (της έτεροδικίας) δέν υφίσταται επί άγωγών προερχομένων έκ νομικών σχέσεων ξένων προς τον διεθνή (άντιπροσωπευτικών) χαρακτήρα των έτεροδικούντων προσώπων». Η έξαιρεση των ένοχών έξ άδικήματος από την αστική έτεροδικία, επιδοκιμάστηκε όμόφωνα από το νομικό κόσμο της χώρας(84). Ακολουθεί ή υπ' αριθ.37)7.9.1956 Γνωμ. Εισαγγ. 'Αρείου Πάγου που δέχεται ότι οι 'Αμερικανοί υπάλληλοι της ανάδοχης εταιρείας κατασκευής του αεροδρομίου Χανίων (ΝΑΤΟ), δέν απολαύουν έτεροδικίας. Η γνωμοδότηση έρμηνεύοντας το Ν.Δ. 2672)1953 περιορίζει την έκταση της εφαρμογής του σχετικά με τις κάθε λογής εργολαβίες μόνο στην ιδιοκτησία των 'Αμερικανών κι' όχι στα πρόσωπά τους. Τα περιθώρια όμως της δικαστικής πρακτικής και της επίσημης έρμηνείας δέν έξαντλούνται. Η δικαστική κρίση δέν άγγίζει καν την ουσία του όλου θέματος δηλ. την αντισυνταγματικότητα των νομοθετημάτων της αμερικανικής «έτεροδικίας». Πάντως είναι μια πρώτη αρχή. Στη Βουλή οι φορείς του δημοσίου αίσθήματος προβάλλοιν την έθνική και πολιτική ύψη του ζητήματος. Η κατάργηση της αμερικανικής «έτεροδικίας» είναι πια ένα λαϊκό αίτημα που παίρνει τη θέση του στη σειρά των άλλων αιτημάτων για μια δημοκρατική αλλαγή στη χώρα μας. Ένα αίτημα που ψυχολογικά συνδέεται άπευθείας με την έθνική φιλοτιμία ενός υπερήφανου λαού και με τις φιλελεύθερες παραδόσεις του.

VI

Μια παρένθεση. Το νομικό καθεστώς των δυνάμεων του ΝΑΤΟ.

Επιβάλλεται εδώ μια παρένθεση. Στις 1)8.4.1954 δημοσιεύτηκε ό Ν. 2799 «περί κυρώσεως της έν Λονδίνο υπογραφείσης την 19.6.1951 Συμβάσεως μεταξύ των Κρατών — Μελών της

Συνθήκης του Βορείου 'Ατλαντικού επί του νομικού καθεστώτος των δυνάμεων αυτών και του έν Παρισίους ύπογραφέντος την 28.8.1952 Πρωτοκόλλου επί του νομικού καθεστώτος των διεθνών στρατιωτικών 'Αρχηγείων των έγκαθιδρυομένων συμφώνως προς την Συνθήκην του Βορείου 'Ατλαντικού» (ΦΕΚ, Α' 63). Έγινε ήδη λόγος για την «προσχώρηση» της 'Ελλάδος στο ΝΑΤΟ στις 18.2.1952 και για τις συνέπειές της. Αυτοί που έξυτηρητήθηκαν κατ' αποκλειστικότητα — σε σχέση με τους άλλους έταίρους του ΝΑΤΟ — ήταν και είναι οι 'Αμερικανοί. Με την Π.Τ.Σ. 1036)12.10.1953 που έκύρωσε την 'Αμερικανοελληνική Συμφωνία της 12.10.1953 «περί στρατιωτικών εύκολιών», ό έθνικός μας χώρος κατέστη άποικιακό έδαφος. Κατά το άρθρ. 1 παρ. 1 λ.χ. της Συμφωνίας δικαιούται ή Κυβέρνηση των Η.Π.Α. να «χρησιμοποιεί όδούς, σπηροδρομικά γραμμάς και χώρους και να κατασκευάζη, αναπτύσση χρησιμοποιή και θέτη έν λειτουργία στρατιωτικά και βοηθητικά έργα έν 'Ελλάδι», ένω παραλλήλως (άρθρ. 1 παρ. 2 έδ. 6) «αί ένοπλοι δυνάμεις των ΗΠΑ και το υπό τον έλεγχόν των υλικόν δύνανται να εισέρχωνται, έξέρχωνται, κυκλοφορούν, υπερίπτανται, έλευθέρως έν 'Ελλάδι και εις τα χωρικά της ύδατα με πλήρεις άπαλλαγές, από φόρους, τέλη και δικαιώματα και προτεραιότητες φωτισμού, άποχετεύσεως, ύδρεύσεως, μέσων συγκοινωνιών μεταφορές προσωπικού και υλικού ίσων πλεονεκτημάτων και δικαιωμάτων προς εκείνες του 'Ελληνικού Στρατού (άρθρ. 1 παρ. 2 IN FINE και παρ. 3 Συμφωνίας 12.10.1953). "Αν προστεθή και ή ολοκληρωτική «έτεροδικία» τους του Ν.Δ. 694)1948 και των ν. 722)1948, 763)1948 και 764)1948 — που έξετάθη και στις 'Αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις γενικώς — (άρθρον ΙΙΙ Συμφωνίας 12.10. 1953), ή άποικιακοποίηση με την πρόσθετη αιτιολογία των «έκ του ΝΑΤΟ ύποχρεώσεων» της 'Ελλάδος είναι ένα αναντίρρητο γεγονός και από την στρατιωτικήν άποψη του. Με τον ν. 2799)1954 ή 'Ελλάδα άποδέχεται παραλλήλως προς το προνομιακό καθεστώς της ολοκληρωτικής έτεροδικίας των 'Αμερικανών, και το νομικό καθεστώς των Δυνάμεων του ΝΑΤΟ.

Συγκριτικά με το ειδικό καθεστώς των 'Αμερικανών, το καθεστώς του ΝΑΤΟ παρουσιάζεται περισσότερο λογικό στην τήρηση των προσχημάτων. Φυσικά είναι διάχυτη ή ιμπεριαλιστική παρουσία των 'Αμερικανών κι' εδώ. Έργο τους άλλωστε κατά θέσιν το ΝΑΤΟ. Αλλά μερικά προσχήματα σεβασμού των διεθνών νομίμων τηρούνται όπως λ.χ. ή αρχή της άμοιβαιότητας της «συντρεχούσης» δικαιοδοσίας κλπ. Η συμπαρουσία ίσχυρών έταίρων ('Αγγλία, Γαλλία, Δυτική Γερμανία, 'Ιταλία κλπ.) χωρίς άλλο έπέδρασε προς την κατεύθυνση αυτή. Έτσι λ.χ. στο άρθρο 2 της Συμβάσεως του Λονδίνου (19.6.1951) όρίζεται ότι: «Τά μέλη δυνάμεως, το πολιτικόν προσωπικόν αυτής ως και τά έξ αυτών έξαρτώμενα πρόσωπα, ύποχρεούνται να σέβωνται τους νόμους του Κράτους διαμονής και να μη προβαίνουν επί του έδάφους του

Κράτους τούτου, εἰς ἀσυμβιβάστους πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς παρούσης συμβάσεως ἐνεργείας καὶ ἰδίως εἰς πολιτικὰς τοιαύτας. Ἐπὶ πλέον αἱ Ἀρχαὶ τοῦ Κράτους προσελεύσεως ὑποχρεοῦνται νὰ λαμβάνουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μέτρα». Ἐδῶ ὁ σεβασμὸς τῶν διεθνῶν νομίμων PRIMA VISTA ἐντυπωσιάζει. Στὴν πράξιν ὅμως ἐκφυλίζεται σὲ μιὰ ἀπατηλὴ καὶ ἀφηρημένη θεωρητικὴ διακήρυξιν πὺ καλύπτει ἐπιμελῶς τὴν ἰμπεριαλιστικὴν βία. Παράδειγμα οἱ σχέσεις Ἑλλάδος — ΗΠΑ. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τὸ «Κράτος διαμονῆς» τῶν δυνάμεων τῶν ΗΠΑ πὺ εἶναι τὸ «Κράτος προσελεύσεως». Ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων εἰδικῶν προνομίων τῶν Ἀμερικανῶν, IN CONCRETO οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν ἀναλαμβάνουν ὑποχρέωσιν σεβασμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς ἐννομῆς τάξεως ἀλλὰ μόνο τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ προβαίνουν σὲ ἐνεργείας ἀσυμβιβάστες ἀπλῶς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Συμβάσεως ἰδίως πολιτικῆς φύσεως. Ποῖος θὰ ἐρμηνεύσει αὐτὸ τὸ «πνεῦμα» καὶ τὸ «εἶδος» τῶν ἐνεργειῶν; Ἀσφαλῶς ὁ ἰσχυρὸς ἑταῖρος — οἱ Ἀμερικανοί. Ἐξάλλου τὸ ἐδ. 6 τοῦ ἄρ. 2 μόνο στίς Ἀρχὰς τοῦ Κράτους προσελεύσεως — ἄρα καὶ πάλι IN CONCRETO στοὺς Ἀμερικανούς — ἀναγνωρίζει ἀρμοδιότητα λήψεως τῶν ἀναγκαίων μέτρων. Ὡστε; Ὡπερ ἔδει δεῖξαι! Ἐπίσης τὸ νομικὸ καθεστῶς τοῦ ΝΑΤΟ ἀφορᾷ πρόσωπα «εὐρισκόμενα πρὸς ἐκτέλεσιν ὑπηρεσίας» ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Κράτους διαμονῆς (ἄρθρ. 1 παρ. 1α καὶ προοίμιον Συμβάσεως Λονδίνου). Ἄρα ἐλέγχονται οἱ ἐνεργείες ὄχι μόνο τῶν «ἐν ὑπηρεσίᾳ» ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς ὑπηρεσίας ἀρκεῖ ἡ διαμονὴ τους νὰ ὀφείλεται ἀπλῶς σὲ λόγους ὑπηρεσιακοῦς. Αὐτὸ εἶναι μιὰ δέσμευσις. Ἀλλὰ — ἀφοῦ ὁ ἔλεγχος γίνεται ἀπὸ τὶς ξένες ἀρχὰς — μιὰ δέσμευσις πὺ καταλήγει σὲ βᾶρος τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Κράτους Διαμονῆς. Οὔτε στίς ἐκτὸς ὑπηρεσίας ἀσυμβιβάστες ἐνεργείες δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπεμβάσεως καὶ κολασμοῦ! Βέβαια, ὑπάρχουν καὶ οἱ ὀρισμοὶ τοῦ ἄρθρου 7 παρ. 16:

— Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κράτους διαμονῆς θὰ ἔχουν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν μελῶν δυνάμεως ἢ πολιτικοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν ἐξαρτωμένων ἐξ αὐτῶν προσώπων ὅσον ἀφορᾷ τὰς διαπραττομένας παραβάσεις αἰτινες τυγχάνουν ἀξιόποινι κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Κράτους τούτου.

Ἀλλὰ καὶ πάλι ἡ δικαιοδοσία ἐδῶ δὲν εἶναι ἀποκλειστικὴ. Εἶναι «συντρέχουσα», ὅπως βγαίνει ἀπὸ τὴν συνδυασμένην ἐρμηνείαν τῆς διατάξεως αὐτῆς μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 2 ἐδ. 6' καὶ 7 παρ. 1α. Γιὰ τὸ ἄρθρ. 2 ἐδ. 6' ἔγινε λόγος. Τὸ ἄρθρ. 7 παρ. 1α παραχωρεῖ δικαίωμα στίς ἀρχὰς τοῦ Κράτους προσελεύσεως νὰ ἐξασκοῦν «ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Κράτους διαμονῆς τὴν ποινικὴν καὶ πειθαρχικὴν δικαιοδοσίαν» ἐπὶ τῶν προσώπων τῆς σύμφωνας μὲ τὶς ἐπιταγὰς τῆς νομοθεσίας τους. Καὶ στίς περιπτώσεις τῆς «συντρεχούσης» δικαιοδοσίας ἢ προτεραιότητά γιὰ παραβάσεις ἀπὸ πράξεις ἢ παραλείψεις «ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ὑπηρεσίας» ἀνήκει στίς Ἀρχὰς τοῦ Κράτους προσελεύσεως (ἄρθρ. 7 παρ. 3α II). Τί ἀπομένει γιὰ τὸ Κράτος διαμονῆς; Μένουν οἱ παραβά-

σεις ἀπὸ πράξεις ἢ παραλείψεις ποινικῶς κολάσιμες πὺ γίνονται ἐκτὸς ὑπηρεσίας. Ποῖος θὰ κρίνει τὴν «ὑπηρεσιακότητα»; Οἱ Ἀρχὰς τοῦ Κράτους προσελεύσεως! Κι' ἂν ἀκόμη μείνει κάτι καὶ γιὰ τὸ Κράτος διαμονῆς, καὶ πάλι μὲ αἴτησή τους οἱ ξένοι θὰ μπορούν νὰ ζητοῦν παραίτησιν ἀπὸ τὸ δικαίωμα δικαιοδοσίας, ὑπὲρ αὐτῶν (ἄρθρ. 7 παρ. 3γ). Ἡ «εὐμενής» Ἔρευνα τῆς αἰτήσεως παραίτησεως εἶναι γιὰ τὸ Κράτος διαμονῆς ὑποχρεωτικὴ! Καὶ ὑποχρεωτικὴ ἐπίσης ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἂν ὄχι γιὰ ἄλλο λόγο λ.χ. ἀναγόμενον στὸ JUS AMERICANUM, τοῦλάχιστο γιὰ λόγους διεθνούς ἀεροφροσύνης! Ὅσο γιὰ τὴν φρούρηση τῶν παραβατῶν, εἶναι ὁμοίως δικαίωμα τῶν ξένων (ἄρθρ. 7 παρ. 5γ).

Αὐτὸ εἶναι σὲ γενικὰς γραμμὰς τὸ νομικὸ καθεστῶς τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ. (Ο ν. 2799)1—8.4.1954 τὸ κατέστηκε ἐσωτερικὸ μὲς δίκαιο. Κλείνει ἡ παρένθεσις. Γιατὶ ἔγινε ἐξηγεῖται εὐθὺς ἀμέσως.

VIII

Τὸ Ν.Δ. 3715)1957. Ἡ δῆθεν κατάργησις τῆς ἑτεροδικίας. Ἀπάτη καὶ ἐμπαιγμός.

Ἡ Δεξιὰ μπροστὰ στίς ἔντονες ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τῶν δημοκρατικῶν κομμάτων στὴ Βουλὴ, ἐπιχειρεῖ ἕναν ἐπονεϊδιστὸ ἐλιγμό. Εὐθύγραμμίζεται δῆθεν μὲ τὸ δημοσιω αἰσθημα καταδίκης τῆς ἑτεροδικίας τῶν Ἀμερικανῶν. Ἐμφανίζει ἀκόμη καὶ τοὺς Ἀμερικανούς πρόθυμους νὰ ἀνταποκριθοῦν! Καὶ μὲ τὴν Κυβέρνησιν τῆς ΕΡΕ δημοσιεύει τὸ Ν.Δ. 3715)18 — 18.7.1957 «περὶ κυρώσεως τῆς ἐν Ἀθήναις τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1956 ὑπογραφείσης μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ ΗΠΑ συμφωνίας περὶ τοῦ νομικοῦ καθεστώτος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐνόπλων δυνάμεων τῶν ΗΠΑ» (ΦΕΚ, Α' 107). Στὴν Εἰσηγητικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ν.Δ)τος ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ παραδέχεται ὅτι:

— Ὑπὸ τὸ Κράτος κρισίμων (οἱ ὑπογραμμίσαις ἐδῶ εἶναι δικές μου) περιστάσεων, ὑφ' ἧς κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθὸν ἐτέλει ἡ χώρα καὶ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ συνδρομὴ τῶν ΗΠΑ προέβαλεν ἐπιτακτικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶχεν στέρξει εἰς τὴν παροχὴν ἐκτεταμένων προνομίων ἐν οἷς καὶ τῆς ἑτεροδικίας εἰς τὸ προσωπικὸν τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀμερικανικῶν Ἀποστολῶν τῶν ἐπιφορτισμένων μὲ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς οἰκονομικῆς βοηθείας καὶ τῆς στρατιωτικῆς ἐνισχύσεως.

Τὸ προνομιακὸν τοῦτο καθεστῶς καθιερώθη εἰς εὐρυτάτην ἑκτασιν διὰ τοῦ Ν.Α. 694) 1948.

Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις προῆλθεν εἰς τὴν σύναψιν τῆς ἀπὸ 12.10.1953 Ἑλληνοαμερικανικῆς Συμφωνίας περὶ Στρατιωτικῶν εὐκολιῶν, ἐδέχθη δυνάμει τοῦ ἄρθρ. III τῆς κυρωθείσης διὰ τοῦ Ν. Δ. 2733)

1953 Συμβάσεως, ὅπως ἐπεκτείνει τὸ διὰ τοῦ Ν.Δ. 694)1948 καθιερωθὲν καθεστῶς τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἑτεροδικίας καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐνόπλων Δυνάμεων τῶν Η.Π.Α. τῶν μελῶν τῶν ἐν λόγῳ Δυνάμεων, τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων ὡς καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

Ἡ ἀναγνώρισις τοιαύτης εὐρυτάτης ἑτεροδικίας εἰς τόσον μέγαν ἀριθμὸν προσώπων προεκάλεσεν εἰς πολλὰς περιπτώσεις εὐλόγους ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Ἡ Κυβέρνησις Κ. Καραμανλῆ ἔταξε ὡς μέλημα τὸν τερματισμὸν τοῦ νομικοῦ τούτου καθεστῶτος....

(I. παρ. παρ. 1—2 καὶ I παρ. 2 ἐδ. γ. Ε' σηγ. ἐκθέσεως).

Πολύτιμο κείμενο ἢ Εἰσηγητικὴ Ἐκθεση τοῦ Ν. Δ)τος 3715)1957. Προσφέρει ἐπίσημη ἐπιβεβαίωση τῶν παραχωρήσεων πρὸς τοὺς Ἀμερικανοὺς μὲ χαρακτηρισμοὺς ὅπως: «ἐκτεταμένα προνόμια», «προνομιακὸν καθεστῶς εὐρυτάτης ἐκτάσεως» «ἐπέκτασις ὀλοκληρωτικῆς ἑτεροδικίας», εὐρυτάτη ἑτεροδικία εἰς τόσον μέγα ἀριθμὸν προσώπων», κλπ. Ἀναγνωρίζει τὴν ἐκβιαστικὴν ἀπόσπασιν τῶν προνομίων ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανοὺς στὴν ἐποχὴ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ὁμολογεῖ ὅτι χάριν τῶν «κρίσιμων περιστάσεων» τῆς Δεξιᾶς — ἢ Δεξιᾶ ἐταύτισε πάντοτε τὴν ὑπαρξὴ τῆς μὲ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ ἔθνους, τῆς χώρας, τοῦ Κράτους — οἱ κυβερνήσεις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἔστρεψαν ἐν γνώσει τοῦ πράγματος στὶς παραχωρήσεις αὐτές. Δὲν ἀρνεῖται τὴν ἐπέκτασιν τῶν προνομίων στὶς ἔνοπλες δυνάμεις τῶν Η.Π.Α. σὲ ἐποχὴ πού ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχε ἤδη λήξει πρὸ πολλοῦ. Συμφωνεῖ μὲ τὶς «εὐλόγους ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης». Καὶ χωρὶς ἐντροπὴ καὶ ἠθικὸν διαταγμὸν προχωρεῖ μέσῳ τῆς Κυβερνήσεως Κ. Καραμανλῆ πού «ἔταξε ὡς μέλημα τὸν τερματισμὸν τοῦ νομικοῦ τούτου καθεστῶτος» στὴν ἐξαπάτησιν καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν τοῦ λαοῦ μὲ τὸ κατασκευασμὸν αὐτῆς — τὴν «νέα» Ἑλληνοαμερικανικὴν Συμφωνία τῆς 7.9.1956 καὶ τὸ Ν. Δ. 3715)1957.

Ποιῆς εἶναι οἱ διατάξεις τοῦ Ν. Δ)τος 3715) 1957; Μὲ τὸ ἀρθρ. 1 παρ. 1 καταργεῖται ἡ παρ. 1 ἀρθρ. III τῆς Συμφωνίας περὶ Στρατιωτικῶν ἐνζολιῶν ἐ κ τ ὁ ς ἐ ἀ ν κ α ἰ κ α θ' ὅ σ ο ν ἀ φ ο ρ ᾶ εἰς τὸ Ἔπινθημα «Συμφωνίας» 4.2.1953, ὅ π ε ρ θ ᾶ ἐ ξ α κ ο λ ο υ θ ῆ σ ε ἰ ἰ σ χ ὺ ο ν.

Μὲ τὸ ἀρθρ. 1 παρ. 2 θὰ ἰσχύει γιὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς τῶν ἐνόπλων Δυνάμεων ΗΠΑ τὸ νομικὸ καθεστῶς τῶν Δυνάμεων τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τὰ ἐδ. α' καὶ β' τῆς παραγρ. 3 τοῦ ν. δ)τος 694)1948 καταργοῦνται. Ἄλλωστε ἡ ὅλη Συμφωνία τῆς 7.9.1956 σὲ ἀπλὴν προσαρμογὴ πρὸς ὅτι ἰσχύει γιὰ τὸ ΝΑΤΟ ὑποτίθεται — τὸ «ὑποτίθεται» εἶναι δικό μου — ὅτι ἀποσκοπεῖ (Ἐκθεσις Εἰσηγητικὴ II).

Μὲ τὸ ἀρθρ. 2 παρ. 1: «Αἱ Ἑλληνικαὶ Ἀρχαὶ ἀναγνωρίζουσι ὅτι ἀποτελεῖ πρωταρχικὴν εὐθύνην (διάβαζε: Δικαίωμα) τῶν Ἀρχῶν τῶν ΗΠΑ ἢ διατήρησις τῆς τάξεως καὶ πειθαρχί-

ας εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ πρόσωπα ὑπαγόμενα εἰς τὴν στρατιωτικὴν νομοθεσίαν τῶν Η.Π.Α., θὰ πειρατοῦνται τῇ αἰτήσει τῶν ἀρχῶν τῶν Η.Π.Α. τοῦ κατὰ προτεραιότητα δικαιώματός των ὅπως ἀσκοῦν δικαιοδοσίαν κατὰ τὸ ἀρθρ. VII παρ. 3γ τῆς ὡς ἄνω Συμβάσεως (Λονδίνου) ἐκτὸς ὅταν αὐταὶ ἀποφασίζουσι ὅτι λόγῳ ἰδιαιτέρας σημασίας ἢ δικαιοδοσία θέλει ἀσκηθῆ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Ἀρχῶν».

Μὲ τὸ ἀρθρ. 2 παρ. 2 στὶς περιπτώσεις καρακτηρίσεως οἱ Ἀρχὲς τῶν ΗΠΑ ἀπλῶς «θὰ πληροφοροῦν τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν περὶ τῆς ρυθμίσεως ἐκάστης σχετικῆς ὑποθέσεως».

Τέλος (ἀρθρ. 3) ἡ φρούρηση τῶν παραβατῶν θὰ ἐνεργεῖται ἐν Ἑλλάδι μὲν ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τῶν ΗΠΑ!

Αὐτὸς εἶναι ὁλος-ὁλος ὁ τερματισμὸς τῆς ὀλοκληρωτικῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας τῶν Ἀμερικανῶν! Γιὰ τὴν ἀστικὴν ἑτεροδικίαν προβλέπει τὸ ἀρθρ. 4 τοῦ Ν.Δ)τος 3715)1957. Ἐδῶ εἰς τὰς ἀστικὰς ὑποθέσεις περιλαμβανομένων ζημιῶν ἐξ αὐτοκινητικῶν ἀτυχημάτων, τὰ Ἑλληνικὰ Δικαστήρια θὰ ἀσκοῦν δικαιοδοσίαν, ὡς προβλέπεται εἰς τὸ ἀρθρ. VIII τῆς Συμβάσεως τοῦ ΝΑΤΟ».

Καὶ γιὰ τὸ νομικὸ καθεστῶς τοῦ ΝΑΤΟ ἔγινε ἤδη λόγος πρᾶγμα πού μᾶς προσφέρει καὶ τὸ μέτρο γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὴ σημασία τῆς «προσαρμογῆς» τοῦ Ν) Δ)τος 3715)1957. Στὰ πλαίσια μιᾶς «προσαρμογῆς» καὶ μάλιστα τέτοιας ὅπως αὐτὴ ἐδῶ, ὁ ἰσχυρισμὸς γιὰ δῆθεν κατάργησιν τῆς ἑτεροδικίας ἀποτελεῖ ἀχαρακτήριστο ἐμπαιγμὸν. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα πού δημιουργεῖται τὸ Ν. Δ)γμα 3715)1957 δὲν βρίσκεται ἐκεῖ, οὔτε εἶναι αὐτό. Εἶναι ἄλλο. Μὲ τὸ Νομοθετικὸ Δ)μα 3715) 1957 πού ἐπικύρωσε τὴν Συμφωνία τῆς 7.9.1956, ἡ Κυβέρνησις τῆς ΕΡΕ ἐξηπάτησε καὶ τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Διέπραξε «ἐνσυνείδητον ἀπάτην» (85). Τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῶν Ἀμερικανῶν μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἑτεροδικίαν τους ἐξακολουθεῖ νὰ ἰσχύει καὶ μετὰ τὴν Συμφωνία τῆς 7.9.1956 — πού ἐκύρωσε τὸ Ν.Δ. 3715)1957 — ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ πρὶν. Αὐτὸ ἀπεφάνθη ὁ Ἄρειος Πάγος μὲ τὴν ὑπ' ἀριθ. 291)1958 ἀπόφασιν τῆς ὀλομελείας του (86). Αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπεστήριξε μὲ ἀδιάσειστα ἐπαχειρήματα καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς τοῦ Α.Π. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ στὴν αἴτησιν ἀναιρέσεώς του κατὰ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 1551 καὶ 1551α) 1958 ἀποφ. Ἐφετείου Ἀθηνῶν (ΝΟΒ VII (1959) 107 — 108). Ἡ συμφωνία τῆς 7.9.1956 καὶ ὁ κυρωτικὸς νόμος 3715)1957 κατήργησαν μόνο τὰ ἐδ. α καὶ β παρ. 3 Ν.Δ. 694)1948. Ἀλλὰ τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἑτεροδικίας τῶν Ἀμερικανῶν θεμελιώθηκε καὶ ὀλοκληρώθηκε κυρίως μὲ τοὺς ν. 722)1948, 763)1948 καὶ 864)1948.

Ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἑτεροδικία παραχωρήθηκε συμβατικὰ στοὺς Ἀμερικανοὺς μὲ τὶς Συμφωνίας πού ἐπικύρωσαν αὐτοὶ οἱ νόμοι. Ἀλλὰ τὸ Ν. Δ)μα 3715)1957 οὔτε τοὺς νόμους αὐτοὺς καταργεῖ οὔτε ἄλλωστε μποροῦσε νὰ καταργήσῃ μονομερῶς (87). Ἴδου ἡ ἀπάτη τῆς ΕΡΕ. Ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὴν ἑτεροδικίαν τῶν Ἀμερικανῶν, ἔμειναν — δίκαιη πληρωμὴ τῆς ἀδίστακτης Δε-

ξιας — και οι δημολογίες και οι χαρακτηρισμοί της Εισηγητικής Έκθεσης του Ν. Δ)τος 3715) 1957.

IX

Γενικές παρατηρήσεις.

Έτεροδικία και Διομολογήσεις.

Σύνταγμα, ΟΗΕ, Ειρηνική Συνύπαρξη.

Με «δεδομένο» αυτούς τους χαρακτηρισμούς και τις δημολογίες που αναφέρονται στην ύπαρξη προνομιακού καθεστώτος ολοκληρωτικής και έκτεταμένης και εύρυτάτης έτεροδικίας εις τόσον μέγα αριθμόν προσώπων, πράγμα άλλωστε που έτσι ή άλλοιως προκύπτει από τις διατάξεις των ισχυόντων νομοθετημάτων, έρωτάται: Η έτεροδικία των μελών των Αμερικανικών Αποστολών, είναι πράγματι έτεροδικία; Το γεγονός ότι ο νομοθέτης χρησιμοποιεί τον όρο: έτεροδικία, δεν αποδεικνύει τίποτε. Η επιβολή των Διομολογήσεων στις «απολίτιστες» χώρες έγινε σχεδόν παντού με το επίσημο όνομα και με το πρόσχημα της έτεροδικίας. Ο νεοαποικισμός ακολουθεί σήμερα την ίδια ακριβώς μέθοδο. Το Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο μία και μόνο έτεροδικία γνωρίζει — την έτεροδικία των διπλωματικών αντιπροσώπων και των ξένων Κρατών (88). Και εδώ επικρατεί η τάση περιορισμού της και σχετικά με τον κύκλο προσώπων και σχετικά με τον κύκλο των πράξεων.

Στις παρ. παρ. 1—V των Α' και Β' μερών της εργασίας μου έγινε ήδη εύρους λόγος. Η έτεροδικία δεν έχει κριτήριο παρά μόνο το διπλωματικό λειτούργημα. Ποτέ την έτεροχθονία. Στα νομοθετήματα που θεσπίζουν την «ολοκληρωτική έτεροδικία» των Αμερικανικών Αποστολών για την παροχή του προνομίου έσχατο κριτήριο είναι η έτεροχθονία. Προστατεύεται γενικά το «προσωπικό» των Αποστολών. Προστατεύονται οι στρατιωτικοί άδιακρίτως βαθμού και είδους ύπηρεσιών. Ομοίως και οι πολιτικοί. Με τις οικογένειές τους. Και με τους υπηρέτες των! Ένας «μέγας αριθμός προσώπων» όπως δημολογεί η Εισηγητική Έκθεση του Ν. Δ)τος 3715) 1957. Όχι μόνο δεν γίνεται μνεία της ύπηρεσίας αλλά μετέχουν της προστασίας εκτός των Αμερικανών και όλοι ανεξαιρέτως οι υπάλληλοί τους ασχέτως ύπηρεσίας οποιασδήποτε χώρας και επικρατείας της γης (89). Από άποψη κύκλου πράξεων, τα προνόμια είναι «έκτεταμένα και εύρύτατα» (Εισηγ. Έκθεση Ν. Δ. 3715) 1957). Καλύπτουν και τις ποινικές και τις αστικές δίκες για πράξεις ή παραλείψεις είτε της δημοσίας είτε της ιδιωτικής των ζωής. Και επιπροσθέτως έχουν υπέρ αυτών φορολογικές απαλλαγές, ασυλίες, προτεραιότητες, ατέλειες. Αν είναι διαπιστευμένοι ή όχι δεν έχει καμμία σημασία για την αναγνώριση όλων αυτών των προνομίων (90). Τα πραγματικά και νομικά γνωρίσματα αυτού του προνομιακού καθεστώτος της ολοκληρωτικής και έκτεταμένης και εύρυτάτης έτεροδικίας εις τόσον μέγα αριθμόν προσώπων, δεν έχουν αναντιρρήτως καμμία απόλυτως σχέ-

ση με την έτεροδικία. Με τα γνωρίσματα αυτά στις διεθνείς σχέσεις των Κρατών — υπήρξε — και ανέβωσε υπέρ των Αμερικανών στην Ελλάδα — ένας άλλος θεσμός. Ο θεσμός των Διομολογήσεων ή Κεφαλαιώσεων (= CAPITULATIONS) (91). Οι Διομολογήσεις συνδέονται με την έμπορική δραστηριότητα των ευρωπαϊκών Κρατών. Οι πρώτες Διομολογήσεις υπήρξαν έργο των Ιταλικών Δημοκρατιών (Βενετία 1199, 1254. Γένοβα 1453. Φλωρεντία 1460). Η Βενετία μάλιστα τις έξησφάλισε υπέρ των υπηκόων της από τους Βυζαντινούς στην Κωνσταντινούπολη το 1199. Άρα η άποψη της διαφορής πολιτισμού ή θρησκείας αποτελεί έφεύρημα μεταγενέστερο χωρίς ιστορική αξία (92). Το γεγονός ότι η Τουρκία πρώτη (93) παρεχώρησε καθεστώς διομολογήσεων στους ξένους, χρησιμοποιήθηκε ως ιδεολογικό πρόσχημα από τον ευρωπαϊκό έπεκτατισμό των νεωτέρων χρόνων. Έτσι έζησαν τις διομολογήσεις μια σειρά χώρες «ήμιβάρβαρες», «μη χριστιανικές», «απολίτιστες» (Αιθιοπία, Αίγυπτος, Κίνα, Ιαπωνία, Μαρόκο, Μαδαγασκάρη, Ζανζιβάρη, Ταϊλάνδη, Ιράν κ. λ.π.). Πρώτη ή ΕΣΣΔ παρητήθη των τσαρικών Διομολογήσεων στις διάφορες χώρες. Σήμερα δεν υπάρχει σε κανένα σημείο της γης καθεστώς Διομολογήσεων, δηλ. καθεστώς απαλλαγής των αλλοδαπών με κριτήριο την έτεροχθονία τους απ' την δικαιοδοσία της πολιτείας όπου ο τόπος διαμονής των. Κι' όμως στην Ελλάδα ιμπεριαλιστική δικαίω έγκαθίδρυσαν από το 1948 και διατηρούν με την αναγκαία συνεργασία της Δεξιάς ως σήμερα, νεοαποικιακού τύπου καθεστώς Διομολογήσεων οι Αμερικανοί (94). Όσα στο αρχικό έρώτημα ή απάντητη είναι εύθως άρνητική. Η έτεροδικία των Αμερικανών δεν είναι έτεροδικία αλλά διομολογήσεις. Αλλά είναι νόμιμο αυτό το προνομιακό καθεστώς διομολογήσεων των Αμερικανών; Για την αντίθεσή του με την Συνταγματική τάξη, με τις καταστατικές Αρχές του ΟΗΕ, τους όρισμούς του Διεθνούς Δικαίου και τον ΚΠΔ επιχειρηματολόγησε ήδη ο δικηγόρος Δ. ΜΙΡΑΣΓΕΤΖΗΣ (95). Σχετικά με το Σύνταγμα του 1952, τα Αμερικανικά προνόμια παραβιάζουν τα άρθρα 3 και 8. Το άρθρο 3 ορίζει: — «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Ο όρος «Έλληνες» είναι εδώ άτυχής. Το Σύνταγμα στο κεφάλαιο των ατομικών ελευθεριών ή δικαιωμάτων δεν διακρίνει μεταξύ Έλλήνων και αλλοδαπών. Όλοι οι κάτοικοι της επικρατείας χωρίς διάκριση έθνικότητας είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου και απολαμβάνουν των ατομικών δικαιωμάτων άρα η αναγνώριση προνομίων παραβιάζει την αρχή της ισότητας (96). Το άρθρο 3 απαγορεύει όχι μόνο την άνιση έφαρμογή των νόμων αλλά και την ουσιαστικώς άνιση ρύθμιση του δικαίου από το νομοθέτη δηλ. την δημιουργία έναντι των ατόμων και σε βάρος άλλων ατόμων διακρίσεων θεμελιωμένων σε διαφορετική μεταχείριση πραγματικών γεγονότων ή σχέσεων της ίδιας κατηγορίας. Η τακτική των δύο μέτρων και δύο σταθμών είναι ανεπίτρεπτη. Εκτός αν υπάρχουν έπαρκεις λόγοι κατά την σύγχρονη του δικαίου συνείδηση που να υπαγορεύονται από γενικότερο κρατικό ή κοινωνικό συμ-

φέρων (97). 'Αλλά συνιστοῦν «γενικώτερο κρατικό ἢ κοινωνικὸ συμφέρον» τὰ ἰδιοτελῆ συμφέροντα τῆς ξενοκίνητης Δεξιᾶς ἢ τῶν 'Αμερικανῶν «προστατῶν» μας; Συγχωρεῖται ἡ κατάλυση τοῦ δικαιοδοτικοῦ δικαιώματος τῆς 'Ελληνικῆς πολιτείας, δηλ. ἡ κατάλυση τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, χάριν αὐτῶν; 'Ασφαλῶς ὄχι! Καί πρέπει νὰ τονισθῆ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ Συντάγματος ἀποτελεῖ ὑπερτάτης δυνάμεως κανόνα δικαίου. Δὲν εἶναι ἀπλῆ κατευθυντήριος γραμμὴ. Οὔτε ἀπλῆ σύσταση. 'Αλλὰ ὄρισμὸς ἐνεργὸς γεμᾶτος ζωῆ καὶ ἰσχύος ποὺ ἐπιβάλλει στὰ δικαστήρια τὴν ἔρευνα ἂν ὁ νομοθέτης ἐτήρησε IN CONCRETO τὴν ἰσότητα καὶ ποὺ δημιουργεῖ βασικὴ ὑποχρέωση μὴ ἐφαρμογῆς νόμων καταλυτικῶν τοῦ μέτρου τῆς ἰσότητος (98). "Ωστε ἡ ἀντισυνταγματικότητα τῶν νομοθετημάτων ποὺ ἐθέσπισαν τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἑτεροδικία τῶν 'Αμερικανῶν εἶναι νομικὸ γεγονός ἀναντίρρητο (99). 'Αποτελεῖ ἀπὸ νομικὴ καὶ δικαστικὴ ἄποψη τὴν οὐσία τοῦ θέματος. 'Αλλὰ τὰ δικαστήρια δὲν ἔφθασαν ἀτυχῶς ὡς ἐδῶ. 'Επικουρικῶς προσφέρεται καὶ τὸ ἄρθρο 8 τοῦ Συντάγματος: — «Οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἄκων τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὀρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ». Τὰ ἄρθρα 26 Πολ. Δικ. καὶ 126 Εἰσαγ. Νόμου ΑΚ καθὼς καὶ τὸ ἄρθρον 2 ΚΠΔ ὀρίζουν σαφῶς ποιὸς εἶναι ὁ δικαστὴς στὶς διάφορες περιπτώσεις καὶ κατηγορίες τῶν ἀλλοδαπῶν. 'Τὰ νομοθετήματα τῆς ἀνωμαλίας ἀγνοοῦν τὸ φυσικὸν δικαστὴν καὶ «ἐπὶ σκοπῷ μεροληψίας καὶ εὐμενοῦς εἰδικῆς μεταχειρίσεως» (100) παραπέμπουν τοὺς 'Αμερικανοὺς τῶν 'Αποστολῶν — καὶ πάλιν σὲ προνομιακὴ διάκριση ἀκόμη καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀλλοδαποὺς ὄλων τῶν ἄλλων ἀνεγνωρισμένων κυριάρχων πολιτειῶν — «εἰς δικαστὰς ἐφημέρως δημιουργηθέντας» (101) — τὶς ξένες 'Αρχὰς κ.λ.π.

'Αλλὰ καὶ μὲ τὸν ὄρισμὸν τοῦ χάρτου τοῦ ΟΗΕ καὶ τοῦ Δημοσίου Διεθνoῦς Δικαίου εἶναι ἀντίθετη καὶ ἀσυμβίβαστη ἡ προνομιακὴ μεταχείριση τῶν 'Αμερικανῶν. 'Ο Καταστατικὸς Χάρτης τῶν 'Ην. 'Εθνῶν εἶναι ἐσωτερικὸς 'Ελληνικὸς Νόμος (Α.Ν. 585) 27.9.1945) καὶ μάλιστα νόμος «ἐπηυξημένης τυπικῆς καὶ οὐσιαστικῆς δυνάμεως ὡς κυρῶν διεθνῆ συμφωνίαν» (102). Σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρ. 2 ἐδ. 1 τοῦ Χάρτου: «'Ο 'Οργανισμὸς τῶν 'Ην. 'Εθνῶν καὶ τὰ μέλη του... βασίζονται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς κυριάρχου ἰσότητος ὄλων τῶν μελῶν του». Τὰ νομοθετήματα τῆς ἀνωμαλίας (Ν.Δ. 694)1948, 722)48, 763)1948, 764)48, ΠΤΣ

1036)1953, Ν. Δ. 2733)1953, Νομοθετικοῦ Διατάγματος 3715)1957) θίγουν τὴν κυριαρχία τῆς 'Ελλάδος καὶ τὴν ὑποβιάζουν στὴν τάξιν τῶν ἐξαρτημένων χωρῶν. Στὸ ἄρθρο πάλιν 103 τοῦ Χάρτου ὀρίζεται: «'Εν περιπτώσει συγκρούσεως τῶν κατὰ τὸν παρόντο Χάρτην ὑποχρεώσεων τῶν Μελῶν τῶν 'Ην. 'Εθνῶν πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν ἐξ οἴασιδήποτε ἄλλης διεθνoῦς συμφωνίας θὰ προέχωσιν αἱ κατὰ τὸν παρόντα Χάρτην ὑποχρεώσεις αὐτῶν». "Αρα οὔτε οἱ 'Ελληνοαμερικανικὲς Συμβάσεις τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἑτεροδικίας ἰσχύουν οὔτε οἱ κυρωτικοὶ τῶν νόμοι (103).

'Ακόμη καὶ μὲ τὶς στοιχειώδεις καὶ τὶς βασικὰς κατακτήσεις τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀντίθετο καὶ ἀσυμβίβαστο τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῶν 'Αμερικανῶν Διομολογήσεων. Τὸ δικαιδοτικὸ δικαίωμα κάθε ἐλεύθερης πολιτείας εἶναι κατάκτηση θεμελιώδης τοῦ πολιτισμοῦ. Πέρα ἀπὸ τὸ Σύνταγμα τὸν Χάρτην τοῦ ΟΗΕ καὶ τὸ 'Εσωτερικὸν Δίκαιο, ἀποτελεῖ ἄγραφο κανόνα δικαίου ὑπερτάτης, ἀξίας (104). Μέσα στὸ χωρὸ τοῦ πολιτισμοῦ μας δὲν ἔχουν πιά θέση οἱ Διομολογήσεις. Πολὺ περισσότερο σήμερον ποὺ ἡ Εἰρηρικὴ Συνύπαρξις τῶν Κρατῶν ὑψώνεται στὴν πρακτικὴν τῶν διεθνῶν σχέσεων ὡς ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ὄλων τῶν χωρῶν μὲ τὶς ἐπιβλητικὰς διαστάσεις τοῦ θεμελιωδέστερου νομικοῦ κανόνος τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου τῆς ἐποχῆς μας. Τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῶν 'Αμερικανῶν παραβιάζει καὶ τὶς τέσσερες ἀρχὰς τῆς Εἰρηρικῆς Συνύπαρξης:

— Σεβασμὸς τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος καὶ κυριαρχίας.

— Μὴ ἐπίθεσις.

— Μὴ ἐπέμβασις στὶς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις ἄλλης χώρας γιὰ ὀποιοδήποτε λόγο οἰκονομικὸν, πολιτικὸν ἢ ἰδεολογικόν.

— 'Αμοιβαία ἰσότητα καὶ κοινὰ ἐνδιαφέροντα μὲ εἰρηρικὴ ἀμιλλα.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, τὸ προνομιακὸ καθεστῶς τῶν 'Αμερικανῶν δὲν ἔχει δικαιολογία ὑπάρξεως. Εἶναι ἓνα καθεστῶς «ν ὀμ ι μ ης» π α ρ α ν ο μ ί α ς. "Ενα κατάλοιπο τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. "Εχει τὴν θέσιν τοῦ μόνο μέσα στὸ νομικὸ καθεστῶς τῆς ἀνωμαλίας. 'Ανήκει στὴ σειρά τῶν «ἐκτάκτων μέτρων». 'Η κατάργησίς του εἶναι ἀπαραίτητος ὅρος γιὰ τὸν ἐκδημοκρατισμὸ τῆς χώρας. Καὶ ὑπέρτατο ἐθνικὸν χρέος ὄλων μας. 'Ο Λαὸς μὲ τὶς ἐτυμηγορίες τῆς 3)11)1963 καὶ 16)2)1964 τὸ ἐπιτάσσει.

1. Α. Σ β ὠ λ ο ς. Συνταγμ. Δίκαιον Α' (1934) 207. G. JELLINEK ALLG. STAATSLEHRE (1922) XIII—XIV. 'Ι ω. 'Α ρ α β α ν τ ι ν ὀ ς 'Ελλ. Συνταγμ. Δίκαιον Α' (1897) § 2 σ. 21 ἐπ. 'Ο ὀρισμὸς, ἡ ἔννοια καὶ οἱ ἀρμεδιότητες τοῦ Κράτους, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς μελέτης μου. Γύρω ἀπὸ τὴν Γενικὴν θεωρίαν τοῦ Κράτους (=THEORIE GENERAL DE L' ETAT — DROIT PUBLIC GENERAL) ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία εἶναι τεραστίαν. Κλασσικὲς στὸ εἶδος τοὺς περιμένουν πάντοτε οἱ ἐργασίες τῶν Φ ρ. "Ε ν γ κ ε λ ς 'Η καταγωγὴ τῆς Οἰκογένειας, τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καὶ τοῦ Κράτους (α' ἐκδ. 1884 καὶ Κ. Μ ἄ ρ ξ — Φ ρ. "Ε ν γ κ ε λ ς: Διωλεχτὰ Ἔργα II (1948) 190 — 378 ἀπὸ δ' ἐκδ. Στοιμγράφου 1891). Καὶ Β. Ι. Λ ἔ ν ι ν: Κράτος καὶ Ἐπανάστασις — 'Η διδασκαλία τοῦ Μαρξισμοῦ γιὰ τὸ Κράτος (1917) («Ἄπαντα XXV, 391 — 505). Ἄποσπασματικὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ Κρά-

τος λίγο - πολύ στα έργα τους όλοι οι κλασσικοί του Μαρξισμού. Περιορίζομαι όμως εδώ στις δυο πλήρεις και συστηματικές εργασίες. Με τη θεωρία του Κράτους ασχολήθηκαν από τους νεώτερους και οι H. CUNOW, MAX ADLER, H. KELSEN, AD. MENZEL, N. BUCCHARIN, TIMASCHEW κ.ά. Για το Σοβιετικό Κράτος εκτός από τα έργα του Β. Ι. Λένιν (Απαντα XXIV, XXV έπ.), θεωρητικές απόψεις βλ. ακόμη στους: Α. Βισίνσκυ: Το Σοβιετικό Κράτος ανώτατη μορφή Δημοκρατίας (Μόρφωση 25.2.1946 Νο 7 σ. 320 έπ.) Γ. Άλεξανδρόφ: Για τη σοβιετική Δημοκρατία (Μόρφωση 25.1.1947 Νο 5 σ. 193). Μ. Μίτιν: Η σοβιετική και άστική δημοκρατία (Μόρφωση 10.8.1947 Νο 6 σ. 241) Β. Λεόντιεφ: Ο πρόοδος της Δημοκρατίας νέου τύπου (Μόρφωση 10.7.1947 Νο 4 σ. 148). Ε. Μάργκα: Η δημοκρατία νέου τύπου (Μόρφωση 25.7.47 Νο 5 σ. 193) Β. Τσέρνωφ: Το Σοβιετικό Κράτος — πραγματικό λαϊκό κράτος (Μόρφωση 10.12.1947 Νο 2 σ. 53). Στις σύγχρονες μορφές κράτους ανήκουν και ή Λαϊκή Δημοκρατία και ή έθνικ ή δημοκρατία (παρβλ. Β. Ούλμπριχτ: Το ιστορικό καθήκον της Λαϊκής Γερμανίας και το μέλλον της Γερμανίας (Σύγχρονα Παγκόσμια προβλήματα 1962 II 1—7). Σ. Σομπόλεφ: Η έθνική δημοκρατία είναι ο δρόμος προς την κοινωνική πρόοδο (Σύγχρονα Παγκόσμια Προβλήματα IIIα (1963)55—67).

2. 'Ιω. Άραβαντινός Έλλην. Συνταγμ. Δίκαιον Α' (1897) § 2 σ. 22 ύποσημ. 3. 'Η Ελλάδα είναι κράτος κυρίαρχο και ανεξάρτητο με διεθνή αναγνώριση από το 1830. Στο «Πρωτόκολλον» του Λονδίνου της 22)1—3)2.1830 περί Άνεξαρτησίας της Ελλάδος, ορίζεται: — «άρθρ. 1. 'Η Ελλάδα θέλει σχηματίσει έν κράτος ανεξάρτητον και θέλει χαιρεί όλας τας δίκαια πολιτικά, διοικητικά και έμπορικά, τὰ προσπεφυκότα εις έντελή άνεξαρτησίαν».

3. Είναι άλλο ζήτημα αν ή «θέληση του κυριάρχου λαού» των δημοκρατικών Συνταγμάτων του ΧΙΧ και ΧΧ αιώνας, έχει άληθινή ενότητα κι' αν εκφράζει ή όχι τη θέληση της κυρίαρχης κοινωνικής τάξεως του (παρβλ. Β. Ι. Λένιν Άπαντα XXV (Συνταγματικές αλλαγές) 198 έπ.). Έδώ ή διαχείριση του θέματος γίνεται με βάση τα EX PROFESSO «παραδεδομένα» της νομικής επιστήμης και το «ισχύον» δίκαιο. Έτσι αφαιρούνται από τους δούλους του Ιμπεριαλισμού τὰ Ιδεολογικής φύσεως προσχήματα στο θέμα της έτεροδικίας.

4. Α. Σβώλος Συνταγμ. Δίκαιον Α' (1934)315.

5. Η άρχή της διακρίσεως των έξουσιών ανάγεται στους θεμελιώδεις όρισμούς του Συντάγματος του 1952 (άρθρ. 28 και 87—97). Πενάρχαιη ή διάκριση ('Αριστοτέλης Πολιτικά IV, 11. CICERO DE REPUBLICA I 31). Με την διάκριση των λειτουργιών της πολιτικής έξουσίας ασχολήθηκαν στα νεώτερα χρόνια οι J. BODIN, S. PUFFENDORF, H. GROTIUS, J. LOCKE κ.ά. Πατέρας της όμως είναι ο MONTESQUIE. Πρώτα - πρώτα καθιέρωσαν την τριμερή διάκριση των έξουσιών, τὰ Συντάγματα των Άμερικανικών Πολιτειών (1776). Η Γαλλική Έπανάσταση του 1789 την ύψωσε δογματικά σε θεμελιώδες αξίωμα του δημοσίου δικαίου. Το ίδιο και ή Νεοελληνική Συνταγματική τάξη — από το 1821 ως τις ήμέρες μας ('Ιω. Άραβαντινός Έλλην. Συνταγμ. Δίκαιον Α (1897) § 3 σ. 36—184 όπου και αναλυτική Ιστορία του δόγματος και παλαιά βιβλιογραφία). Στην επιστήμη όμως του δημοσίου δικαίου, από το τέλος του ΧΙΧ αιώνας, ή θεωρία των έξουσιών χάνει συνεχώς έδαφος (ED. LABOULATIE, C.F.V. GERBER, P. LABAND, R. V. MOHE, J. C. BLUNTSCHLI, O. MATER, A. ROCCO κλπ.). Η αίτία θα πρέπει, νομίζω, να αναζητηθή στη γενικώτερη έγκατάλειψη των φιλελευθέρων παραδόσεών της από την άστική τάξη της Ιμπεριαλιστικής περιόδου (παρβλ. ακόμη σχατικώς Α. Σβώλος Συνταγμ. Δίκαιον Α' (1934) 292 έπ. Ν. Ν. Σαρίπολος: Συνταγμ. Δίκαιον Β' (1923) §§ 1—2. Π. Σαχίνης περί διακρίσεως των έξουσιών (1910).

6. Άρθρ. 177 Ποιν. Δικονομίας, 256 Πολιτ. Δικονομίας. Παρβλ. Δ. Γοτσασπούρου — Κ Οϊκονομοπούλου: Το Σύνταγμα της Ελλάδος (1963) σ. 94 — 95.

7. Στην επιστήμη του Διεθνούς και του Συνταγματικού Δικαίου των άστικών χωρών, άμφισβητείται ήδη σοβαρώς ή έννοια της «Κυριαρχίας» των κρατών. Υποστηρίζεται ότι οι Πολιτείες ένσ και μόνο δικαίωμα έχουν — Το δικαίωμα της αυτοσυντηρήσεως (=DROIT DE CONSERVATION) από το όποιον πηγάζουν όλα τὰ άλλα λ.χ. άμύνης αυτοδιοικήσεως, αὐτενομίας, έδσφικής άνεξαρτησίας, Ισότητος και άμοιβαίου σεβασμού, διεθνούς επικοινωνίας κλπ. (Σ. Π. Σεφεριάδης Μαθήματα Δημοσίου Δικαίου Α' (1925) § 10 σ. 270—278). Η άποψις αυτή άρνεϊται κάθε ύπαρξη, δικαιολογία και θέση στις σχέσεις του διεθνούς δικαίου, του δόγματος της κυριαρχίας ή άνεξαρτησίας («= DROIT DE SOUVERAINETE»). Ο Σ. Π. Σεφεριάδης άξιοϊ την διαγραφή του από το χώρο της επιστήμης (Στο ίδιο § 11 σ. 279). Άλλά κι' ο Α. Σβώλος σύμφωνος — άρνεϊται στην «κυριαχία» την Ιδιότητα γνωρίσματος της κρατικής έξουσίας (Α. Σβώλος Συνταγμ. Δίκ. Α (1934) 214). Παρ' όλη την φιλελεύθερη έπιχειρηματολογία της, ή άποψη αυτή, ύπηρετεί κατά βάθος και έξ άντικειμένου, την σκοπιμότητα της Ισχύος των Μεγάλων Δυνάμεων. Όφελείται εύθέως ο Ιμπεριαλισμός και ή

έπεκτατική τῆς πολιτικῆς. Ἄλλωστε — στὰ Δημοκρατικά κράτη φαίνεται τοῦτο πιὸ καθαρὰ — δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ τὴν πολιτειακὴ ἔκφρασι τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Ἴδου οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τῆς τέτοιες ἀμφισβητήσεις! Ἄς μὴ ξεχνῶμε ὅτι στὸ δικαίωμα τῆς «αὐτοσυντηρήσεως» ἀκριβῶς, θεμελιώνει ἡ **EX PROFESSO** ἐπιστήμη καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποικισμοῦ — «κατὰ τὰ διεθνή νόμιμα» (Σ. Π. Σεφεριάδης § 174 σ. 277).

8. Σ. Π. Σεφεριάδης § 180 δ' 291.

9. Γιὰ τὴν θεωρία τοῦ «ἀποπεριορισμοῦ» βλ. Σ. Π. Σεφεριάδης § 177 σ. 282—283. Ἐπίσης τοῦ ἴδιου: Τὸ Μέλλον τοῦ διεθνoῦς δημοσίου δικαίου (1920) 11 ἐπ. καὶ Ν. Ν. Σαρρίπολος: Περὶ πολιτείας (1921) 49 ἐπ. ἄπου καὶ βιβλιογραφία. Ὁ Σ. Π. Σεφεριάδης ἔχει ὀντιρρήσεις. Δὲν δέχεται τὴν ἄποψη ὅτι οἱ πολιτείες περιορίζονται «ἀφ' ἑαυτῶν» ἀλλὰ «ἀναγκαίως λόγω τῆς κοινωνίας αὐτῶν μετὰ τῶν λοιπῶν πολιτειῶν ὑπὸ ἀναποφεύκτους περιορισμούς» (§ 177 σ. 283).

10. Ἄν τὸ ἀσπληνικὸ κράτος τῆς Δεξιᾶς, ἀγνόησε στὴν Ἑλλάδα τοὺς ὅρισμούς τῆς Συμβάσεως τῆς Ρώμης ἀκ' ἂν — δυστυχῶς — τοὺς παρεβίασε» ἐν μυχρῶ σὲ βάρος τοῦ δημοκρατικοῦ λαοῦ μας, εἶναι ἐπίσης ἐντελῶς ἄλλο ζήτημα (βλ. Δ ἤ μ ο υ Ν. Μ έ ξ η : Τὸ «παρασύνταγμα» τῆς δεξιᾶς καὶ ὁ ἐκδημοκρατισμὸς τῆς χώρας. Ἀνάπτυπο ἀπὸ τὰ «Σύγχρονα θέματα» Νο 11 (1964) 7). Γιὰ τὴν Σύμβαση τῆς Ρώμης βλ. Α ἱ κ α τ ε ρ ῖ ν η ς Τ ε ν ε κ ῖ δ ο υ : Ἡ Σύμβαση τῆς Ρώμης περὶ ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων (Σύγχρονα θέματα Νο 1 — Σεπτέμβριος καὶ Ὀκτώβριος 1962 σ. 21 ἐπ.), Παρβλ. καὶ Δ ἤ μ ο υ Ν. Μ έ ξ η : Ἡ ἐλευθερία τοῦ πνεύματος καὶ οἱ δημοκρατικοὶ μας θεσμοὶ (Ἐπιθεωρ. Τέχνης) Ὀκτώβριος 1961 σ. 285 ἐπ.

11. Ὁ ὅρος **EXTERRITORIALITUS** σημαίνει καὶ ἑτεροδικία καὶ ἑτεροχθονία (L. VAN PRAAG: JURIDICTION ET DROIT INTERNATIONAL PUBLIC (LA HAYE) 1915 σ. 160—161 Ἀ λ κ η ς Ν. Παπακώστας: Ἡ ἑτεροδικία τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων (Ἀθήναι) 1960 σ. 4 καὶ ὑποσημ. 2.

12. Α. Ν. Παπακώστας (Εἰσαγωγή) 4 ὑποσημ. 1 βλ. διεθνή νομολογία ὑποθέσεων TRIQUET V. BATH, DIENTZ, V. DE LA ZARA, REPUBLICA V. DE LONG CHAMPS κλπ. σπουῖ FRANCIS DEAK: CLASSIFICATION, IMMUNITES ET PRIVILEGES DES AGENTS DIPLOMATIQUES (R. D. I.L.C. 1928) 173 καὶ 522.

13. Α. Ν. Παπακώστας (Εἰσαγωγή) 4 ὑποσημ. 3 καὶ σ. 20 ἐπ. καὶ INTERNATIONAL LAW, THE COLLECTED PAPERS OF SIR CECIL J. B. HURST 219—220. Ἐπίσης H. LAUTERPACHT — OPPENHEIM: INTERNATIONAL LAW 706 — 711. Σ. Π. Σεφεριάδης § 309 σ. 488 ἐπ.

14. H. GROTIUS DE JURE BELLI AC PACTIS II C. XVIII § IV No 3—7 MONTESQUIEU: DE L' ESPRIT DES LOIS XXVI. XXI. BTN KERSHOEK DE FORO LEGATORUM VIII.

15. Γιὰ τῆς ἀναλογίες τῆς ἑτεροδικίας μετὰ τὸ **JUS DOMUM REVOCANDI** τῆς ἀρχαίας Ρώμης βλ. CH. CALVO: LE DROIT INTERNATIONAL THEORIQUE ET PRATIQUE III 305.

16. Β. Ποτέμκιν Ἱστορία τῆς Διπλωματίας (Ἑλλήν. Μεταφρ. Κ. Παπαδημητροπούλου) Μέρος Β' σ. 99.

17. Παρβλ. L. WECKMANN: LES ORIGINES DES MISSIONS DIPLOMATIQUES PERMANENTES, R. G. D. I. P. (1952) No 2 σ. 161—188. Καὶ Γ. Τενεκίδης Δημόσιον Διεθνὲς Δίκαιον Α (1959) 67, 167, 258.

18. Β. Ποτέμκιν στὸ ἴδιο (Εἰσαγωγή) II μέρος σ. 100.

19. Σ. Π. Σεφεριάδης §§ 309, 312 σ. 488 καὶ 492.

20. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀμοιβαιότητος εἶναι ἐδῶ ὁ ἀπαραίτητος ὅρος. Παρβλ. V. E. HRABAR: LA CONDITION JURIDIQUE DES AGENTS DIPLOMATIQUES SELON LA LEGISTATION ET LES TRAITES CONCLUS PAR L' U. R.S.S. (R. D. I. S. D. P.) 1928 No 4, 362.

21. Γιὰ τὴ φύση τοῦ δικαιώματος βλ. Α. Ν. Παπακώστας. Στὸ ἴδιο (Εἰσαγωγή) 3 ὑποσημ. 1 ὅπου βιβλιογραφία τῶν CH. CALVO, P. FAUCHILLE, I. OPPENHEIM, GREEN H. HACKWORTH. Ἐπίσης CODIFICATION OF THE INTERNATIONAL LAW RELATING TO DIPLOMATIC INTER COURSE AND IMMUNITIES, U.N., A)C.N. 4)98, 21.2.1956 (63—65).

22. Παρβλ. καὶ Σ. Π. Σεφεριάδης § 312 σ. 494.

23. Δ. Μιράσγετζης. Ἡ ἑτεροδικία ἐν Ἑλλάδι (Ἀνάπτυον) 1956 σ. 14.

24. Δ. Μιράσγετζης (Ἐφημερὶς Ἑλληνικῆς καὶ Ἀλλοδαπῆς Νομολογίας) 1955—1956. Καὶ ἀνάπτυο (1956) 15. Ἀ γ γ. Μ π ο υ ρ ό π ο υ λ ο ς : Ἐρμηνεία Κώδικος Ποιν. Δικονομίας 21. Α. Ν. Παπακώστας 39 ἐπ., ὅπου πλήρης βιβλιογραφία καὶ νομολογία γιὰ τὴν ἐναρξη καὶ λήξη τοῦ ἔργου τῶν διπλωματικῶν ὑπαλλήλων.

25. Παρβλ. L. OPPENHEIM — H. LAUTERPACHT: INTERNATIONAL LAW (1948) § 386. Α. Ν. Παπακώστας 86 ἐπ. καὶ ἐργασίες τῶν SIR CEAL HURST, P. FAUCHILLE, SIR ER. SATOW, G. HACKWORTH κ.ἄ.

CONTRA απόφαση Δικαστηρίου τών Παρισίων στην υπόθεση **PAPPENHEIM** της 21.8.1841 όπου δὲν αναγνωρίζεται παραίτηση ἀπὸ τὸ προνόμιο τῆς ἑτεροδικίας μὲ τὴν αἰτιολογία ὅτι τὰ διπλωματικά προνόμια τοῦ Διεθνούς Δικαίου εἶναι δημοσίας τάξεως (**F. FODERE: COURS DE DROIT DIPLOMATIQUE** II 137). Στὴν Ἐπιτροπὴ Διεθνούς Δικαίου τοῦ **OHE ὁ ABD EL — ERIAN** ὑποστήριξε τὴν ἄποψη ὅτι τὸ προνόμιο τῆς ἑτεροδικίας δὲν ἀνήκει οὔτε στὸν διπλωματικὸ ἀντιπρόσωπο προσωπικὰ οὔτε στὸ Κράτος ποὺ ἐκπροσωπεῖ, ἀλλὰ στὸ διπλωματικὸ λειτουργήμα (**(A)CN. 4)SR. 406, 9**). Στὴν πρακτικὴ καὶ θεωρία τοῦ Διεθνούς Δικαίου, ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη ὅτι τὸ προνόμιο ἀνήκει στὸ ἐκπροσωπούμενο Κράτος.

26. **A. Π. 196)1924 θ. ΛΣΤ' 49· Πλημ. 'Αθηνῶν 262)1964 θ. ΛΕ' 188.** Ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεση τοῦ Κράτους τοῦ ἐκπροσωπεῖται (**1. Σπυρόπουλος Δημ. Διεθνὲς Δίκαιον** ἔκδ. 2α σ. 228· **A. Ν. Παπακώστας 92** ὑπόσημ. 1· **Δ. Μιράσγετζης 18** ὑπόσημ. 17).

27. **E. A. 818)1931 θ. MB' 833· A.Π. 41)1907 θ. 1H' 547. ΑΠ 128)1932 Δ—κτ' Δ' 551· Δ. Τσουπλακίδης** στὴ Δικαιοσύνη **A' 109.**

28. **A.Π. 196)1924 θ. ΛΣΤ' 49· Πλημ. 'Αθ. 262)1924 θ. ΛΕ' 188.**

29. **E.A. 223)1900 θ. 1A' 533· E. Αιγαίου 25)1926 θ. ΛΖ' 409.**

30. **Γνωμ. Εἰσαγ. Α.Π. Κ. Κόλλια Νο 37)1947 «Περὶ προστασίας τῆς Δημ. Τάξεως».**

31. **Βούλευμα Πλημ. Ρόδου AD HOK 75)1949 EEN ιστ' 351. Ἄγγελοσ Μπουρόπουλοσ 21—22· Δ. Μιράσγετζης 16· A. Ν. Παπακώστας**

43. 5—6 καὶ ὑπόσημ. 1 **Παοδλ. L. OPPENHEIM—H. LAUTERPACHT OP. CIT 711** σημ. 2. **PH. ZONN: DAS DEUSCTIE GESANDTS CHAFTS UND KONSULARRECHT (STIER— SOMLO : HANDBUCH DES VOLKERRECHTS, 1920 (1.2). L. VAN PRAAG: JURIDICTION ET DROIT INTERNATIONAL PUBLIC 1915, 49—50. A DE HETKING: L' EXTERRITORIALITE ET SES PRINCIPALES APPLICATIONS EN EXTREME—ORIENT (R.C.A.D.I.H.) 1925 II 275. T. STRISOWER: L'EXTERRITORIALITE ET SES PRINCIPALES APPLICATIONS (R.C.A.D.I.H.) 1923, 234 καὶ 253, CONTRA Κ. Τσουκαλάσ 'Ερμηνεία Ποιν. Δικονομίας A' § 64 (1943), ἀλλὰ βλ. Παρατηρήσεις Δ. Μιράσγετζη 16 ὑπόσημ. 10.**

32. **A. M. Παπακώστας 6. L. PREUSS: PROTECTION OF FOREIGN DIPLOMATIC AND CONSULAR PREMICES AGAINST PICKETING (A.J.I.L.) v. 31 (1937) 713. MOORE: DIGEST OF INTERNATIONAL LAW (1906) VI, 813.**

33. **Δ. Μιράσγετζης § 2 σ. 15.** Ἡ διατύπωση «ὠρισμένων προσώπων» ἐπιτρέπει ἐπέκταση τῆς ἑτεροδικίας καὶ σὲ κατηγορίες προσώπων ἐκτὸς τοῦ χώρου τῆς διπλωματικῆς ἀντιπροσωπεύσεως. Ἔτσι ὁμως φθάνουμε καὶ στὸ προσωπικὸ τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν «ξένων» ἀποστολῶν.

34. **P. E. GONIDEC: L' AFFAIRE DU DROIT D' ASILE (R.G.D.I.P.) 1951 No 4 σ. 547** ἐπ. **A. Ν. Παπακώστας.** Ἡ οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ('Αθήναι) 1956 σ. 97—99.

35. Ἄρθρ. 109—137 **Κ.Π.Δ.**

36. **Παοδλ. Δ. Μιράσγετζης § 2 σ. 17.** Ἄγγ. Μπουρόπουλοσ 49—50. Ἄ. Στάϊκοσ 'Επίτομος 'Ερμηνεία 'Ελλην. Ποιν. Δικονομίας **A' 97—109.**

37. **A. Ν. Παπακώστας (Εἰσαγωγή II), 12** ἐπ.

38. Ἀπόφαση **Νο 685 VII.**

39. **REPORT OF THE INTERNATIONAL LAW COMMISSION COVERING THE WORK OF ITS WINTH SESSION (A)CN. 4)110)5 καὶ 13· καὶ στὸ ἴδιο Νο 9 (A)3859)11.**

40. **A. Ν. Παπακώστας (Συμπεράσματα) VI, 111.**

41. **Βούλευμα Πλημ)κῶν Ρόδου 75)1949 EEN ιστ' 351. CH. ROUSSEAU : DROIT INTERNATIONAL PUBLIC § 230 (PARIS) 1953 P. GUGGENHEIM: TRAITE DE DROIT INTERNATIONAL PUBLIC A' (1953) 507** ὑπόσημ. 2. **Δ. Μιράσγετζης § 6 σ. 35—36.** Ἐξόχως χαρακτηριστικὴ ἡ διάταξη τοῦ ἄρθρ. 105 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ **O.H.E. (A.N. 585)1945).**

42. **Δ. Μιράσγετζης § 6 σ. 35. Κ. Κωνσταντόπουλοσ 'Ερμηνεία 'Ελλην. Ποιν. Δικονομίας A' (1925) § 114.**

43. **ANNUAIRE DE L' INSTITUT DE DROIT INTERNATIONAL (.895—1896) 229** ἐπ.

44. **Σ. Π. Σεφεριάδης A' (1925) § 312 σ. 424.** Ἐπίσης **Κ. Κωνσταντόπουλοσ 'Ερμην. Ποιν. Δικ. A' (1925) § 114· Δ. Μιράσγετζης § 6 σ. 35** ὑπόσ. 60.

45. Ὁ κώδικας τῆς Πολ. Δικονομίας ποὺ ἰσχύει ὡς σήμερα στὴ χώρα μας, εἶναι ἔργο τοῦ **G. V. MAURER** τῆς «ἀλέω Θεοῦ» Ὀθωνικῆς Ἀντιβασιλείας δημοσιεύθηκε στὶς 16.6.1834 (**ΦΕΚ, 22**).

46. Ἄν δὲν εἶναι ἐμπιστευμένοι μὲ διπλωματικὰ καθήκοντα οἱ πρόξενοι, δὲν δι-

καιούνται κατά τους όρισμούς του Διεθνούς Δικαίου έτεροδικίας (Α.Π. 155).838 Πεΐρα 3779· Γ. Μαντζούφας 1888 Ν. Πανδ. στ' 276· Ε. Αγγ. 25)1926 Θέμις ΛΖ' 409). "Αρα επιτρέπεται κατ' αὐτῶν καὶ ἡ ἀπαγγελία προσωπικῆς κρατήσεως, ἡ ἐκτέλεση γενικὰ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων κλπ.

47. Γνωμ. Εἰσαγ. Α.Π. 40)1938 ΕΕΝ, ε' 651· Γνωμ. Εἰσαγ. Α.Π. 10) 1945 Θέμις ΝΣΤ' 226.

48. Ι. Λαμπίρης Θέμις ΝΒ' 433.

49. Μὲ βάση τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν πολιτειῶν καὶ τὴν σχετικὴ πρὸς τὴν δικαιοδοτικὴ ἐξουσία **PAR IN PAREM NON HABET JURISDICTIONEM** (Ι. Λαμπίρης Θ. ΝΒ' 433).

50. "Ὅχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὸ μέγαρο τῆς πρεσβείας. Ἐδῶ ἰσχύει τὸ νομικὸ πλάσμα ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τμῆμα τοῦ ἐδάφους τῆς ξένης κυρίαρχης χώρας ἀπαραίτητο γιὰ τὴν **JURE IMPERII** προβολὴ τῆς στὴν ἐνάσκηση μέσω τῶν ἐπιστῆμων ἀντιπροσώπων τῆς τῶν κυρίαρχικῶν δικαιωμάτων ποὺ ἀπερρέουν ἀπὸ τὰ προνόμια τῆς πρεσβείσεως. Γιὰ τὸ μέγαρο τῆς πρεσβείας τῆς ΕΕΣΔ **AD HOC** περίπτωση στὴν Πρωτ. Ἀθην. 6658)1930. Θέμις ΜΒ' 460 (Παρθλ. Καὶ Γνωμ. Εἰσαγ. Α.Π. 37)1930 Θ. ΜΑ' 957· Ἐπίσης Ι. Σαρίπολος Διεθνῆ Νόμιμα § 104 σ. 179 Σ. Π. Σεφεριάδης Α § 311. Π. Χρυσανθόπουλος Ἀλληλεθνῆς Δίκαιον § 100).

50α. Παρθλ. Χ. Δέδες ΝοΒ Ι 729. Ἰω. Α. Ζαούσης ΝοΒ ΙΙ 133—136.

51. Παρθλ. Βούλευμα Συμ. Πλημ)κῶν Ρόδου 75)1949 ΕΕΝ, ἰστ' 351. Καὶ **CH. ROUSSEAU DROIT INTERNATIONAL PUBLIC** § 230 (Παρίσι) 1953. Δ. Μιράσγετζης § 6 σ. 35.

52. Κατὰ τὸ Βούλευμα Πλημ)κῶν Ρόδου 75)1949 (ΕΕΝ ἰστ' 351) καὶ οἱ ἀνήκοντες στ' ἄκολουθία ἐπιστῆμων ἀντιπροσώπων τοῦ ΟΗΕ δικαιούνται τοῦ προνομίου τῆς ἐτεροδικίας. Παρθλ. καὶ Β. Κόρμπον: Ἡ Διεθνῆς προστασία τῶν πρακτόρων τῶν Ἦν. Ἐθνῶν.

53. Φυσικὰ ὑπῆρξαν καὶ διάφορες ἢ ἀντίθετες γνώμες. Ὁ Ν. Γ. Καρατζᾶς λ.χ. ὑπεστήριξε στὸ ἀπώτερο πορελθὸν ὅτι «ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία δικαιούται νὰ τιμωρῆσει τοὺς ξένους ἡγεμόνας, πρέσβεις καὶ στρατοὺς διὰ πὰ καθ' Ἑλλήνων ἢ κατὰ τῆς Δημόσιας Τάξεως τραπτόμενα» (Ποινικὴ Δικονομία (Πάτριαι) 1870 σ. 3). Ἐπίσης παρθλ ἀμφισβητήσεις **FIGO: DROIT INTERNATIONAL I** § 23. Καὶ **P. FERREIRA, ESPERSON, LAURENT, BAR** κλπ.

54. Α. Γιδόπουλος 1930 Θέμις ΜΑ' 957. Κ. Ν. Κωστής: Ἐγχειρίδιον Ποιν. Δικονομίας § 71 σημ. 14· Π. Π.ρ. 1684)54 ΝοΒ ΙΙ 944.

55. Δ. Τσουπλακίδης 1923 Δ—νη Α 209. Κ. Κωνσταντόπουλος Ἐρμ. Ἑλλη. Ποιν. Δικ. Α (1925) §§ 114—115. Πλ. Ἀθ. 35022)1937 (Σχόλιο) Θ.ΜΘ' 317. Π. Ρόδου (Βούλευμα) 75)49 ΕΕΝ ἰστ' 351.

56. Γνωμ.δ. Εἰσαγ. Α.Π. 40)1938 ΕΕΝ ε' 651 καὶ Θ.ΜΘ' 639· Α.Π. 196)1924 Θ. ΛΣΤ' 49· Ε. Α 818)1931 Θ. ΜΒ 833· Α. Π 128)1932 Δ—κῆ Δ 551· Α. Π 85)1929 Θ. Μ' 280.

56α. Θ. Α (Βούλευμα) 1964)1937 Α. ΠΕ 2, 25. Ἡ σύζυγος ὅμως τῶν ξένων ἀρχηγῶν κρατῶν καὶ πὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των ἢ τῆς ἀκολουθίας των, δικαιούνται τοῦ προνομίου μόνο «ἐξ ἀπλῆς ἀδρότητος καὶ φιλοφροσύνης» (1964)1937 Βούλευμα Ε. Α) Παρθλ. Χρ. Κ. Κωνσταντάρης Ἑλλη. Ποιν. Δίκαιον 1939 Νο 360· Κ. Τσουκαλάς Ποιν. Δικ. Α' (1943) § 64.

56β. Γνωμ. Εἰσαγ. Α. Π 10)1945 ΕΕΝ ἰγ' 174· Πλημ)κεῖον Χίου (Βούλευμα) 157)1945 Θ. ΝΣΤ' 320· Πλημ)κεῖον Βάλου (Βούλευμα) 108)1949 ΕΕΝ ἰστ' 611).

56γ. Ε. Δωδ. (Βούλευμα) 31)1949 Θ. Ξ' 629.

56δ. Ν. Κ. Γουλιμῆς Ἡ ἔκτασις τῆς ἀστικῆς ἐτεροδικίας ΝοΒ V, 629.

56ε. Γνωμ. Εἰσαγ. Α. Π 40)1938 ΕΕΝ ε' 651· Γνωμ.δ. Εἰσαγ. Α. Π 10)1945 ΕΕΝ ἰγ' 174 καὶ Θ. ΝΣΤ' 226· Βούλευμα Πλημ)κῶν Ρόδου 75)1949 ΕΕΝ ἰστ' 351.

56στ. Ε. Δωδ. (Βούλευμα) 31)1949 Θ. Ξ' 629.

57. Γνωμ. Εἰσαγ. Α. Π 40)1938 Θ. ΜΘ' 639. Σ. Σεφεριάδης Α' § 312 σ. 494 (1925).

58. Γνωμ. Εἰσαγ. Α. Π 40)1938 Θ. ΜΘ' 639.

59. Ε. Α 1205)1939 Δ—κῆ 12—144.

60. Ε. Α 1205)1939 Δ—κῆ 12—144.

61. Ε. Α 1205)1939. Ἐκτὸς ἂν πρόκειται γιὰ ἐνοχὴ ἄσχετη πρὸς τὸν διεθνῆ χαρακτήρα τοῦ ἐναγαμένου (Πρ. Π. Μπ. 194)1950 ΕΕΝ ἰζ' 669) ἢ ἀγωγή ἐξώσεως (Ε. Α 1690)1949 Θ. ΞΑ' 416· Ι. Λαμπίρης Θ. ΝΒ' 433). Ι. Σπυρόπουλος: Δημ. Διεθνῆς Δίκαιον (1954) 196.

62. Δ. Μιράσγετζης § 4 σ. 24.

63. Δ. Μιράσγετζης § 2 σ. 24 ὑποσημ. 33 σ. 22.

64. Βλ. γιὰ τὶς ἀπόψεις αὐτῆς καὶ Οἰκονομίδης — Λιθαδάς Α' § 45· Μ. Λιθαδάς §§ 365—367 Κ. Κωνσταντόπουλος Α' §§ 114—115. Α. Ν. Παπακώστας (Εἰσαγωγή ΙΙΙ Νο 24) ὑποσημ. 4 σ. 30. Σ. Π. Σεφεριάδης Α' §§ 303—316 σ. 479 ἐπ. Γενικὸν Εὔρετήριον Νομολογίας 1834—1936 Δ' (λ. ἐτεροδικία) 43 ἐπ. καὶ Συμπλήρωμα Νομο-

- λογίας 1935—1952 Γα' λ. έτεροδικία) 165. Ν. Κ. Γουλιμήσ ΝοΒ V (1957) 629.
65. Πρ. Πρωτ. Α 11389)1953 ΕΕΑΝ (1953—1954) 170· Πρ. Πρωτ. Α 11202)1954 ΕΕΑΝ (1955—1956) 288.
66. Βλ. ΕΕΑΝ (1953—1954) 170 και (1955—1956) 288. Έπίσης ΝοΒ 2 (1954) 829· ΕΕΝ κα' 848. Παρ6λ. άρθρο 1. Ζούση στο «Νέον Δίκαιον» ΧΙΙ, 769. Καί σχόλιο 1. Ροζάκη ΕΕΑΝ (1953—1954) 175. Όμοίως Α. Ν. Παπακώστας κεφ. β' Νο 45 σ. 68 ύποσημ. 7 και Νο 48 σ. 76 ύποσημ. 2, άλλα και σ. 39 ύποσημ. 2. Έπίσης Ε. Α 223)1950 Θ. ΙΑ' 533. Δ. Μιράσγετζης ΝοΒ, V (1957) 106. Ν. Κ. Γουλιμήσ ΝοΒ, V (1957) 629.
67. Α. Ν. Παπακώστας 75—76 όπου και νομολογία και βιβλιογραφία των SIR SECIL HURST, FRANCIS HADWORTH κ.ά.
- 67α. Τομή στο θέμα έδωσε ή ύπ' αριθμ. 8615)1954 Πρωτοδικείου Άθηνών (ΝοΒ ΙΙ — 1954, 829). Άκολούθησαν οι 4230)1955 και 4231)1955 Έφετείου Άθηνών.
68. Δ. Μιράσγετζης § 5 VI (άποψις Νομολογίας) 34 και ύποσημ. 56.
69. Παρ6λ. Α. Ν. Παπακώστας (Συμπεράσματα) VII, σ. 112.
70. Δ. Μιράσγετζης §§ 5—6 σ. 24 έπ.
71. Δ. Μιράσγετζης § 5 ΙΙ σ. 28, Δήμος Ν. Μέξης: Διομολογήσεις ύπερ της Άμερικανικής Άποστολής (Π.Ο. Έρευνα — Νοέμβρης 1964 Νο 95 σ. 5). Καί σχετική άμιλία μου στην αίθουσα διαλέξεων του Συλλόγου «Φίλοι του Γιάννη Κορδάτου» τις 18.12.1964.
72. Δήμου Ν. Μέξης: Το «Παρασύνταγμα» της Δεΐας και ό έκδημοκρατισμός της χώρας. (Νομικές άποψεις γύρω από το νομοσχέδιο της Ε.Κ. για την κατάργηση των έκτάκτων μέτρων). Άνάπτυο από τα «Σύγχρονα Θέματα» Νο 11)1964 σ. 4 έπ.
73. Δ. Μιράσγετζης § 5 Ι σ. 28.
74. Άξίζει να μνημονευτούν οι πολιτικοί άνδρες της χώρας που έβαλαν την ύπογραφή τους στο «έθνικό» κείμενο του Ν. Δ)τος 694)1948. Είναι ό Θεμιστοκλής Σοφούλης, Πρόεδρος του Έπουργικού Συμβουλίου, Ό Κων. Τσαλδάρης Άντιπρόεδρος. Καί ύπουργοί οι: Στέφανος Στεφανόπουλος, Α. Παπαδημος, Γ. Βαρβούτης, Ντ. Νικολαΐδης, Δημ. Λόντος, Άνδρ. Μπιράκης, Π. Χατζητόνος, Α. Παπαθανάσης, Θ. Δεσύλλας, Θεόδωρ. Κιζάνης, Γ. Στράτος, Δ. Δίγκας και Γ. Μελάς ως Έπουργός της Δικαιοσύνης. Το Ν. Δ)μα 694)1948 είναι ό πρώτος τίτλος Ιδιοκτησίας των Άμερικανών στην Έλλάδα και ή πρώτη πράξη ύποτελείας στις Η.Π.Α. Αυτό θα ειπή Έθνική Πολιτική! — PRO ARIS ET FOCIS.
75. ΦΕΚ, Α' 217. Φέρει τις ύπογραφές των Κ. Τσαλδάρη ως ύπουργού Έξωτερικών και Γ. Μελά ως ύπουργού της Δικαιοσύνης.
76. ΦΕΚ, Α' 219. Έπογράφουν όμοίως οι Κ. Τσαλδάρης — Γ. Μελάς.
- 76α. Είναι και ό ν.722)3.7.1948 (ΦΕΚ, Α' 173) κυρωτικός της από 2.7.1948 Συμφωνίας Έλλάδος — Η.Π.Α. που επέκτεινει το προνόμιο της έτεροδικίας και στο προσωπικό της «Άποστολής Οικονομικής Συνεργασίας» (άρθρ. ΙΧ §§ 1 και 3 της Συμφωνίας).
77. Άλλωστε αυτό έσήμαινε και ή άρση του Στρατιωτικού Νόμου με τα Δ)ματα της 21.12.1949 και 9)11.2.1950.
78. Παρ6λ. Δήμου Ν. Μέξης: Άπό το Δόγμα Τρούμαν στο ΝΑΤΟ (Π.Ο. Έρευνα — Άπρίλης 1962 Νο 59 σ. 9). Έπίσης Δήμου Λαμποδίτη: Άπό το «Δόγμα» Μονράε στο «Δόγμα» Τρούμαν. Ό Άμερικανικός Έμπεριαλισμός και το Έλληνικό ζήτημα. Στην ΚΟΜΕΠ (1.8.1947) σ. 358 έπ.
79. Δήμου Ν. Μέξης: Η κρίση της νομιμότητας στην εποχή μας (Π.Ο. Έρευνα) — Σεπτέμβρης 1962 Νο 64 σ. 15. Του ίδιου: Η άνεξαρτησία της Δικαιοσύνης (Π.Ο. Έρευνα — Νοέμβρης 1962 Νο 69 σ. 13).
80. ΦΕΚ, Α' 326)1953. Έπογράφουν ό Άλέξ. Παπάγος ως Πρωθυπουργός και οι ύπουργοί: Θ. Καμάλης, Δ. Μπαμπάκος, Πασ. Λικουρέζος, Κ. Παπαγιάννης, Κ. Καραμανλής, Χ. Ψαρρός, Λ. Λαμπριανίδης, Π. Σιφναΐος, Σ. Δημάρατος, Σ. Γεωργούλης, Σ. Γκαλιόστρας, Λ. Έύταξίας, Α. Κεραθόδωρος.
81. Ούίλισμ Γκρέυ: Έμπεριαλιστική «βοήθεια» όργανο ύποδουλώσεως στην «Αύγη» 27.7 και 28.7.1961.
82. Άπ. Στρογγύλης: Η εξάρτησις της χώρας από το άμερικανικό κεφάλαιο, στην «Αύγη» 19.7.1964. Για το ρόλο γενικά του ξένου κεφαλαίου βλ. Δήμου Λαμποδίτη στην ΚΟΜΕΠ (26.9.1945) σ. 40 έπ.
83. Όμοίως και ή 11202)1954 Πρ. Πρωτ. Άθηνών, ή Π. Α 8677)1954, ή 4230) 1955 και 4231)1955 Έφετείου Άθηνών κλπ.
84. Δ. Μιράσγετζης ΝοΒ V (1957) 106.
85. Δ. Μιράσγετζης ΝοΒ VII (1959) 110.
86. ΝοΒ VII (1959) 107.
87. Βλ. σκέψεις Άντεισαγγελέως Α. Π. Β. Σακελλαρίου ΝοΒ VII (1959) 108. και ΝοΒ VII (1959) 227—228.

88. Ἦδη, κατὰ τὸ ἀρθρ. 105 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτεϊ τοῦ ΟΗΕ καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Κρατῶν - Μελῶν του (Α.Ν. 585)1945).
89. Δ. Μιράσγετζης § 5 σ. 27.
90. Ἀντεισαγγελεὺς Α. Π. Β. Σακελλαρίου ΝοΒ VII (1959) 227—228.
91. Γιά τὶς Διαμολογήσεις βλ. Σ. Π. Σεφεριάδης Α' (1925) § 333 σ. 522 ἐπ. P. GUGGENHEIM TRAITÉ DE DROIT INTERNATIONAL PUBLIC I (1953) 496 ἐπ.
92. Ὁ Σ. Π. Σεφεριάδης ὀρίζει τὶς Διαμολογήσεις ὡς τὸ σύνολον τῶν συμβατικῶς ὑπὸ τῶν μὴ Χριστιανικῶν Κρατῶν καὶ ἰδίως ὑπὸ τῆς Πύλης ἀναγνωριζομένων προνομίων πρὸς ὄφελος τῶν ἐντὸς τῶν ἐδαφῶν αὐτῶν εὐρισκομένων ἀλλοδαπῶν (§ 333 σ. 523).
93. Διαμολογήσεις: 1535; 1569 καὶ 28.5.1740 (Λουδοβίκος ΙΕ' — Μαχμοῦτ Α')
- ὑπὲρ τῶν Γάλλων.
94. Δ. Μιράσγετζης § 5 II 29 καὶ ὑποσ. 49. Καὶ ΝοΒ VII (1959) 109—110. Δήμου Ν. Μέξη: Διαμολογήσεις ὑπὲρ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς (Π. Ο. Ἔρευνα) Νο 95 — Νοέμβριος 1964 σ. 5.
95. Ἀνάπτυο § 5, I—VI σ. 28—35. Καὶ ΝοΒ VII (1959) 108—110, 339. Ὁ Δ. Μιράσγετζης ὑποστηρίζει ἀκόμη καὶ τὴν ἀντίθεση μὲ τὶς ἀρχές τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν Συγκατακτικὴν διαδικασίαν.
96. Ν. Ν. Σαρίπολος: Ἑλλην. Συνταγμ. Δίκαιον Γ' § 43 σ. 10 καὶ σημ. 2.
97. Α.Π. 562)1956, 287)1956, 480)1955, Πρωτ. Ἀθην. 6685)1957, Ἐφ. Θεσ. 466)1957. Καὶ Γ. Βαβαρέτος: Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος (1952), (1961) 14.
98. Σ. Ε. 140)1948, 1535)1948, 300)1950, 2434)1952. Χ. Φραγκίστας EEN, 24, 295. Π. Ζέππος EEN 25, 296. Καὶ Α.Π. 249)1962.
99. Οἱ **CONTRA** ἀπόψεις τοῦ Χ. Ε. Παπαθανασίου ΝοΒ VII (1959) 337, δὲν ἔχουν σοβαρὸ ἔρεισμα. Ἡ «ἐθνικὴ σκοπιμότης» ἀκριβῶς ἐπιβάλλει τὴν κατάργησιν τῆς Ἀμερικανικῆς «ἐτεροδικίας».
100. Δ. Μιράσγετζης § 5 I σ. 28.
101. Δ. Μιράσγετζης ὁμοίως § 5 σ. 28.
102. Δ. Μιράσγετζης § 5 II σ. 29. Γ. Τενεκίδης Ἡ ἰσχὺς τῶν πράξεων ἐσωτερικοῦ δικαίου τῶν ἀντικειμένων πρὸς τὰ διεθνή νόμιμα (Ἀθήναι) 1936. H. KELSEN PRINC. OF INTERNATIONAL LAW (N. YORK) 1952 σ. 419 ἐπ. **CONTRA X.E.** Παπαθανασίου ΝοΒ VII (1959) 337.
103. Δ. Μιράσγετζης § 5 II σ. 31.
104. Παρδλ. Δ. Μιράσγετζης § 5 III σ. 31—32.

(ΣΤΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 15)
 σταση, δίχως αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν ἀντικειμενικὴν ἀλήθειαν. Ἀντίθετα. Ὅλες οἱ θεωρίαι πρέπει ἀναγκαίαν νὰ περιέχουν μιὰν ὀρισμένη ἀλήθειαν, γιὰτὶ ἀκριβῶς εἶναι κοινωνικῆς, κι' ἀκόμη γιὰτὶ ἡ κοινωνία εἶναι ἓνα κομμάτι τῆς φύσεως καὶ οἱ κατηγορίαι τῆς σκέψεως μέσω τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ἀποχτᾶ κάποια γνώση τῆς φύσεως, εἶναι ὑποχρεωτικᾶ κοινωνικῆς. Στὴν πραγματικότητι, ἡ θεωρία τοῦ Ἡρακλείτου περικλείει μιὰ οὐσιαστικὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν στάθηκε ἱκανὸς νὰ τὴν ἀντιληφθῆι, ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ ἰσχυρὴ τοῦ διάνοια προχώρησε μέσα

στὴν παράστασιν τοῦ κόσμου, ποὺ κληρονόμησε ἀπὸ τοὺς ἴκωνες προκατόχους του, πολὺ πιὸ βαθειά, κι' αὐτό, χάρη στὶς καινούργιες κοινωνικῆς κατηγορίαι.

Τὸ σύστημά του, ποὺ ἐπεξεργάστηκε μὲ συνειδητὴν ἀντίθεσιν τὸν Πυθαγόρειο δυϊσμό, ἦταν τὸ «μηδὲν ἄγαν» τοῦ ὕλιστικοῦ μονισμοῦ. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸν ἡ Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία διαχωρίζεται σὲ δυὸ ἀντίπαλα στρατόπεδα: τὸν ἰδεαλιστικὸν μονισμό ἀφενός, καὶ τὸν ὕλιστικὸν πλουραλισμὸν ἀφετέρου.

Κι' αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ τελικὸ ρῆγμα μὲ τὴν ἀντίληψιν τοῦ πρωτόγονου κομμουνισμοῦ γιὰ τὸν Κόσμον.